

DAMIZLIK

Ocak 2015 - Sayı 5

KOYUN KEÇİ

YETİŞTİRİCİLERİ DERGİSİ

ISSN: 2148-2799

WWW.

turkiyekoyunkeci

.org

İLİ	BİRLİK BAŞKANI	TELEFON	İLİ	BİRLİK BAŞKANI	TELEFON
ADANA	MURAT ŐEN	322 4578450	KOCAELİ	YILMAZ ATILLA	262 2700185
ADIYAMAN	ABUZER ALICI	416 2163263	KONYA	FETTAH ÖZTÜRK	332 3503250
AFYON	MEVLÜT TOPKAYA	272 4427353	KÜTAHYA	BAHATTİN ATAKAN	274 2244898
AĞRI	M.NURİ SAMANCI	472 2160215	MALATYA	İHSAN AKIN	422 3264406
AMASYA	MUSTAFA UYAR	358 2122320	MANİSA	YÜKSEL DUMAN	236 7121259
ANKARA	HASAN KILINÇ	312 2844948	K.MARAŐ	VAKKAS KUZU	344 2219860
ANTALYA	ZELİHA ÖZTÜRK	242 3447797	MARDİN	ABDÜLHAMİT ÖZTEMEL	482 2122427
ARTVİN	AZAM DEMİRCİ	466 6113839	MUĞLA	RASİME AVCI	252 2131166
AYDIN	HALİT KAHRAMAN	256 2269593	MUŐ	ALİ ERİKLİ	436 2123215
BALIKESİR	BAYRAM ATBAKAN	266 2458802	NEVŐEHİR	HALİL HAKİ BALTA	384 2134713
BİLECİK	CEMİL İNCE	228 2128995	NİĞDE	ERDOĐAN YILMAZ	388 2337522
BİNGÖL	ALİ KAYSADU	426 2140199	ORDU	MUSTAFA KOÇKAYA	452 2340073
BİTLİŐ	NECAT DEMİRDEN	434 2287411	RİZE	FAHRETTİN MELEMŐE	464 2130606
BOLU	İLKER DUMAN	374 2180321	SAKARYA	SAFFET SAVAŞ	264 2790006
BURDUR	CEVDET GEZER	248 2336169	SAMSUN	HABİP MURUZ	362 2341188
BURSA	YILDIRIM ORAN	224 2538034	ŐİİRT	MEHMET ALİ ŐENGÖZ	484 2241921
ÇANAKKALE	FERHAN SAVRAN	286 2122298	SİNOP	MURAT FARUK ŐANOĐLU	368 2605414
ÇANKIRI	AHMET SUSAM	376 2128584	SİVAS	ETHEM DOĞAN	346 2237840
ÇORUM	ŞEVKET AVCI	364 2243640	TEKİRDAĐ	CEMALETTİN TOLUCA	282 2617402
DENİZLİ	HASAN ÖNER	258 2637676	TOKAT	TURAN SALDIRICIER	356 2280700
DİYARBAKIR	ABDULLAH ÇETİNKAYA	412 2519868	TRABZON	ARSLAN ÇALIK	462 6167500
EDİRNE	ŐENOL GÜNDAY	284 7147494	TUNCELİ	ZEYNEL ERDOĐAN	428 2126532
ELAZİĐ	CEMAL YILDIRIM	424 2366111	ŞANLIURFA	HASAN EYYÜBOĐLU	414 3146628
ERZİNCAN	KENAN DOĞAN	446 2236813	UŐAK	ASIM KÜÇÜKAKIN	276 2278655
ERZURUM	EMRULLAH AKPINAR	442 2347571	VAN	NİHAT ÇELİK	432 3515227
ESKİŞEHİR	MEHMET KÖKSAL	222 5422439	YOZGAT	NEVZAT YILDIRIM	354 2124072
GAZİANTEP	HAYDAR DEMİREZER	342 3244349	ZONGULDAK	AZİZ KARAKURT	372 2539020
GİRESUN	RAHMİ MERTEK	454 6112510	AKSARAY	MAHMUT AKTÜRK	382 2139931
GÜMÜŞHANE	NECMETTİN AYGÜN	456 2135495	BAYBURT	ABUZER YILDIRIMTEPE	458 2117159
HAKKARİ	REŐİT AKMAN	438 3511065	KARAMAN	OSMAN YEŐİLTAŐ	338 2141545
HATAY	YILDIRAY SUMAYTAOĐLU	326 2250624	KIRIKKALE	M. KÜRŞAT ULUSOY	318 2242227
ISPARTA	S. YAŐAR KÖROĐLU	246 2323356	BATMAN	HAYRETTİN BİLİR	488 2136363
MERSİN	MEHMET AKDOĐAN	324 3371196	ŐIRNAK	SADULLAH ÇAKIR	486 2164149
İSTANBUL	AHMET K. GÜRBÜZ	212 7872259	ARDAHAN	OKTAY BEŐLİ	478 2116011
İZMİR	ÖZER TÜRER	232 7433666	İĐDIR	MUSTAFA MALGAZ	476 2279575
KARS	ALİ GÜRBÜZ SADIKOĐLU	474 2125978	YALOVA	ŐENDOĐAN ERDEM	226 8114505
KASTAMONU	DAVUT AFATOĐLU	366 2144643	KARABÜK	İSMAIL BAĐÇE	370 4131336
KAYSERİ	ALİ YÜCE	352 2214033	KİLİŐ	MEHMET CİRNAVUK	348 8140642
KIRKLARELİ	VAROL ÖNSEL	288 2127113	OSMANİYE	MUSTAFA SAYGILI	328 8120439
KİRŐEHİR	BÜLENT AVCIOĐLU	386 2134526	DÜZCE	İSMAIL KELEŐ	380 7114865

İmtiyaz Sahibi

Türkiye Damızlık Koyun Keçi
Yetiştiricileri Merkez Birliği adına
Prof. Dr. Veysel AYHAN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

İrfan GÜNDOĞDU

Kapak Görsel

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Eğitim Yayın ve Yayınlar Dairesi
Başkanlığı arşivinden alınmıştır.
Fotoğraf: "Hasan Zer / KOCAELİ"

Yayın Türü

Yaygın Süreli Yayın
3 Ayda Bir Yayınlanır

Basım Tarihi

05.01.2015

Dağıtım

PTT Kargo

Yönetim Yeri

Cevizlidere Mahallesi 1249. Sokak
Batuhan Ap. No: 7/20 - 06520
Çankaya - ANKARA
Tel: 312 442 88 02 (Pbx)
Fax: 312 442 88 18
e-mail: bilgi@turkiyekoyunkeci.org

Yapım Ajansı

ajansâlâ

kurumsal yayıncılık | pazarlama iletişimi

Tel: 312 447 48 25
ajansala@gmail.com

Baskı

MATTEK Matbaa Basım Yayın
Tanıtım Tic. San. Ltd. Şti.
Ağaç İş. Sanayi Sitesi
1354 Cad. 1362 Sok. No:35
İvedik/ANKARA - Tel: 312 433 23 10

ISSN

2148-2799

Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri
Dergisi basın ahlak kurallarına uymayı
taahhüt eder. Yayınlanan yazıların
sorumlulukları sahiplerine ait olup,
Birliğimiz görüşlerini yansıtmamaktadır.
Dergide yayımlanan yazılar, kaynak
gösterilmek koşuluyla, diğer yayın
organlarında yayımlanabilir. Gönderilen
yazılar iade edilmez.

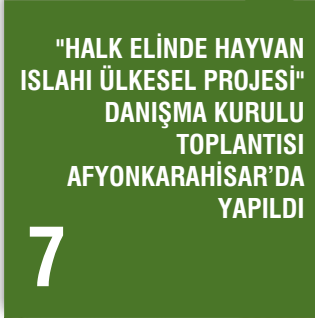
Başkandan

2

**HAYGEM GENEL MÜDÜRÜ
MUSTAFA KAYHAN İLE
KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK
ÜZERİNE...**

3

**"HALK ELİNDE HAYVAN
ISLAHI ÜLKESEL PROJESİ"
DANIŞMA KURULU
TOPLANTISI
AFYONKARAHİSAR'DA
YAPILDI**

7

**İL BİRLİKLERİMİZLE
"EURO TIER 2014
HANNOVER
HAYVANCILIK
FUARI"NA KATILDIK**

8

**SAFKAN KOYUN KEÇİ
YETİŞTİRİCİLİĞİ
KONULU TOPLANTI
DÜZENLENDİ**

9

**TANITIM:
KONYA İLİ DAMIZLIK
KOYUN KEÇİ
YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ**

**BESİ HAYVANCILIĞI VE
TEKNOLOJİLERİ ZİRVESİ
AFYONKARAHİSAR'DA
TOPLANDI**

10

26

KOYUN VE KEÇİLERDE KAYIT TUTMANIN ÖNEMİ VE KULLANILAN YÖNTEMLER Doç. Dr. İrfan DAŞKIRAN.....	17
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN ISLAHINDA KAYIT VE VERİ KALİTESİ Prof. Dr. Türker SAVAŞ ve Ark.....	20
KOYUN KEÇİ AĞILLARININ YAPIMINDA İZLENECEK YOLLAR Veysel ÖREN.....	24
KOYUN VE KEÇİLERDE SÜRÜ SAĞLIĞI YÖNETİMİ Prof. Dr. Osman ERGANİŞ.....	30
TÜRKİYE'DE KUZU, OĞLAK ETİ ÜRETİMİ VE KALİTESİ Prof. Dr. Alper YILMAZ.....	33
TÜRKİYE'DE KOYUN ETİ TÜKETİM DURUMU VE ETKİLİ FAKTÖRLER Prof. Dr. İlkay DELLAL ve Ark.....	36

Bir Yıl Daha Geride Kalırken Yeni Yıla Merhaba...

Değerli okuyucularımız;

Bir yılı daha geride bırakırken 2015 yılının başta küçükbaş hayvancılık camiası olmak üzere ülkemiz tarımı ve tüm insanlık için hayırlı bir yıl olması dilekelerimle bütün okuyucularımıza selam ve sevgilerimi sunuyorum.

Dergimizin ilk defa çıktığı 2014 yılının başından bu yana yaptığımız faaliyetleri ve küçükbaş hayvancılıkla ilgili haber ve makaleleri dergimiz aracılığı ile sizlerle paylaşmaya gayret ettik. Bu sayımızda da 2014 yılının son çeyreğindeki bazı çalışmalarından bahsetmek istiyorum.

Bilindiği üzere Merkez Birliğimiz ve İl Birliklerimizin kuruluşundaki temel unsur ve çalışmalarımızın esası, ülkemizdeki yerli koyun keçi ırklarımızın ıslahına yöneliktir. Bu anlamda geçtiğimiz 3 ay içerisinde de önemli çalışmalar ve gelişmeler olmuştur.

Ülkemizde küçükbaş hayvancılık alanında uygulanan en önemli ıslah projesi olarak halen yürütülen ve yerli koyun ve keçi ırklarımızı geliştirerek verimlerinin artırılmasını amaçlayan "Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Ülkesel Projesi" sahada başarıyla devam ederken proje ile ilgili toplantılar yapılarak çeşitli değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu çerçevede Kasım ayı içerisinde Afyonkarahisar ilimizde tüm paydaşların katıldığı bir danışma kurulu toplantısı yapılmış, bu toplantıda projenin başladığı günden bugüne kadarki dönemde yapılan çalışmalar gözden geçirilerek önümüzdeki yıllarda da projenin devamı noktasında birtakım görüşmeler olmuştur. Ayrıca, yine Kasım ayı içerisinde, Hayvancılık Genel Müdürlüğü'nün koordinasyonu ve Avrupa Birliği mevzuatı çerçevesinde TAİEX uzmanlarınca Safkan koyun Keçi Yetiştiriciliği konulu eğitim toplantısı düzenlenmiştir.

Diğer yandan bu çalışmalara ilave olarak yapılan çalışmalar için de Merkez Birliğimiz Yönetim Kurulunca bir "Merkez Birliği Islah Komitesi" oluşturulmuştur. Merkez Birliğimiz ya da İl birliklerimizden gelebilecek ıslah ve soykütüğü projelerini incelemek, değerlendirmek ve takibini sağlamak amacıyla oluşturulan komitenin yapacağı çalışmaların da yerli koyun ve keçi ıslahına katkı sunmasını önemsiyor ve bu konuda katkı sunacak Birliklerimizden projelerini beklediğimizi ifade etmek istiyorum.

Geçen sayımızda, Bakanlığımızın soykütüğü konusundaki yaklaşımını ve bu konuda ciddi adımlar atılmaya başlandığını duyurmuş, Bakanlığımızca soykütüğü tutma yetkisinin Birliklerimize devri konusunda önemli bir mesafe alındığını ve en azından birkaç ilde pilot uygulama olarak başlatılacağı hususundaki gelişmeyi de kayda değer buluyorum.

Değerli Okuyucular;

Bu dönemde yaptığımız bir diğer çalışma sonucunda Merkez Birliği olarak hazırladığımız ağıl projeleri ile küçükbaş hayvancılıkta eksikliği hissedilen bir boşluğu doldurduğumuzu düşünüyor ve bu anlamda da önemli bir hizmeti daha yetiştiricilerimizin istifadesine sunmanın gururunu yaşıyoruz.

Soğuk, sıcak ve karasal olmak üzere üç farklı iklim şartları dikkate alınarak 100 ve 200 baş olarak hazırladığımız 6 tip ağıl projeleri, çizimleri ve detay bilgileri CD'ye yüklenerek bir broşür ekinde çoğaltılarak bastırılmış ve Bakanlığımızın merkez birimleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri ile İl Birliklerimize gönderilmiştir. Mevcut ağıllarımızın modernizasyonu adına yaptığımız bu çalışmanın yetiştiricilerimize ve dolayısıyla da

Prof. Dr. Veysel AYHAN
Genel Başkan

ülkemiz küçükbaş hayvancılığına hayırlı olmasını diliyor, yetiştiricilerimizin bu projelerden azami ölçüde faydalanmasını arzu ediyoruz.

Değerli Okuyucular;

Özellikle son yıllarda küçükbaş hayvancılık adına yapılan ve halen de devam eden ıslah çalışmaları, devletimizce yapılan teşvik ve desteklemeler, çobanlarımızın eğitimi, fuar, panayır, festivaller, yarışmalar, kongreler, konferans ve seminerler gibi birtakım etkinliklere bütünüyle baktığımızda, küçükbaş hayvancılığımızın büyük bir aşama kaydettiğini söylemek durumundayız.

Bu çalışmaların daha da yoğunlaştırılması, pazarlama açısından tüketime yönelik bir takım çalışmaların yapılması 2015 yılının öncelikli konularından biri olmalıdır diye düşünüyorum. Bu manada Et ve Süt Kurumu ile TSK arasında yapılan protokol kapsamında 2015 yılından itibaren küçükbaş hayvan eti tüketilmeye başlanacak olunmasını hem askerlerimiz hem de yetiştiricilerimiz açısından güzel bir gelişme olarak görüyorum.

Ayrıca Merkez Birliğimiz ile Et ve Süt Kurumu arasında Küçükbaş Hayvan Tedarik Protokolü imzalayacağımızı duyurmak istiyorum..

Bu arada insanlarımızın koyun keçi eti tüketimine yönelik ulusal ve yerel medyada yayınlanmak üzere kamu spotu çalışmalarımızın başladığını ve en kısa zamanda gerekli onaylar alındıktan sonra gösterime gireceğini de sizlerle paylaşmak istiyorum.

Başta yetiştiricilerimiz olmak üzere bütün insanlarımıza sağlıklı ve bereketli bir yıl olması dilekelerimle yeni yıla merhaba...

HAYGEM GENEL MÜDÜRÜ MUSTAFA KAYHAN İLE KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK ÜZERİNE...

Dergimizin bu sayısında, Hayvancılık Genel Müdürü Sayın Mustafa Kayhan'ı konuk ettik ve küçükbaş hayvancılık üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik. Sayın Kayhan'a teşekkürlerimizle birlikte yaptığımız söyleşiyi siz değerli okuyucularımızın ilgisine sunuyoruz...

2002 yılına göre koyun varlığımız %16, keçi varlığımız %36, toplam küçükbaş varlığımız ise %21 artışla 38,5 milyon başa ulaşmıştır. Islah çalışmaları, üreticilerin altyapı sorunlarının iyileştirilmesi ve finans sorunlarının çözülmesiyle öncelikle karkas et ve süt verimleri artırılmıştır.

Ülkemiz küçükbaş hayvancılığında bugün geline noktaı dünyadaki durumu da değerlendirerek kısaca özetleyebilir misiniz?

Öncelikle dünya küçükbaş hayvan varlığının geneline baktığımızda yıllar itibarıyla küçük ama sürekli bir artış olduğunu görüyoruz. Dünya toplam küçükbaş hayvan varlığı son on yılda %18,7 oranında artış göstermiştir. Ayrıca dünyadaki iklim tiplerine göre zayıf meraların değerlendirilmesi amacıyla küçükbaş hayvancılığın yapılması büyük bir önem göstermektedir.

Dünya küçükbaş kırmızı et üretimi 2012 yılında FAO verilerine göre 5,3 milyon tonu keçi eti, 8,5 milyon tonu koyun eti olmak üzere toplam 13,7 milyon tondur. Son on yılda küçükbaş hayvanlardan üretilen et miktarı %18,9 oranında

artmıştır. Buna karşılık dünya nüfusu her yıl ortalama %1,2 oranında artmaktadır. Nüfus artışı ile beraber gelir seviyesindeki artışı da dikkate aldığımızda başta kırmızı et olmak üzere gıdaya olan talep her geçen gün artmaktadır. Son on yılda kırmızı et üretiminin nüfusa birlikte artmasına karşılık dünya kırmızı et arzının ihtiyacı karşıladığını söylemek mümkün değildir.

Avrupa Birliğinde sığır eti üretiminde olduğu gibi küçükbaş eti üretiminde de azalma süreci görülmektedir. Koyun eti üretimi 2004 yılından bu güne %10,7, keçi eti üretimi %13,1 oranında azalmıştır. Toplam küçükbaş eti üretimi %11,9 oranında azalmıştır.

Ülkemizde ise Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren hayvancılık sektörünün temel dinamiğini küçükbaş hayvancılık üstlenmiştir. Seksenli yılların başlarına kadar hayvancılık artış sürecinde olmasına rağmen serbest piyasa düzenine uyum ve gümrük birliğine ilişkin kuralların uygulanması, dünya ticaretinde ithalat rejiminin serbestleştirilmesine dayalı yeni ekonomik yapıdan en çok etkilenen sektörler genelde tarım, özelde ise hayvancılık olmuştur.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizde başlayan güvenlik problemleri ve buna bağlı olarak meraların kullanılmasında yaşanan zorluklar ile kırsal nüfusun kentlere göçünün artmasının yanı sıra, orman içi yerleşim alanlarında otlatma problemi sonucu küçükbaş hayvan sayıları azalmaya başlamıştır.

İlk defa 1984 yılında yapılan genel hayvancılık sayımında 53,4 milyon baş olan Küçükbaş hayvan sayısı yüzde 44,7 oranında azalarak 2002 yılında 29,5 milyon başa kadar gerilemiştir.

Son on yılda tarım alanında yaşanan değişim ve dönüşümün ilk adımı, kaynakların etkin kullanımı ilkesi çerçevesinde ekonomik, sosyal, çevresel ve uluslararası gelişmeler boyutunu bütün olarak ele alan örgütlü, rekabet gücü yüksek, sürdürülebilir bir tarım sektörünün oluşturulması amacıyla bir strateji hazırlanması ile atılmıştır.

Yürütülen çalışmalar sonucunda 2013 yılına gelindiğinde 2002 yılına göre koyun varlığımız %16, keçi varlığımız %36, toplam küçükbaş varlığımız ise %21 artışla 38,5 milyon başa ulaşmıştır. Islah çalışmaları, üreticilerin altyapı sorunlarının iyileştirilmesi ve finans sorunlarının çözülmesiyle öncelikle karkas et ve süt verimleri artırılmıştır.

2002 yılında 75,8 bin ton olan koyun eti üretimi %35,8'lik artışla 2013 yılında 102,9 bin tona, 15,4 bin ton olan keçi eti üretimi ise %52'lik artışla 23,5 bin tona yükselmiştir. Aynı dönemde koyun sütü üretimi 657 bin tondan %67'lik artışla 1,1 milyon tona, keçi sütü üretimi ise %98'lik artışla 209 bin tondan 415,7 bin tona ulaşmıştır.

Küçükbaş hayvancılığa Bakanlıkça verilen desteklerden bahsederek bu konuda yapmayı planladığınız başka projeleriniz var mıdır? Bu konuda neler söylemek istersiniz.

Küçükbaş hayvancılıkta üretimi geliştirmek ve yeni yatırımları teşvik etmek amacıyla birçok imkan sunuyoruz.

Destekleme kararlarında küçükbaş hayvan sütüne, inek sütüne oranla daha fazla destek verilmektedir. Son yıllarda özellikle Saanen keçisi yetiştiriciliğine rağbet edilmesi de bunun bir sonucudur. İnek sütüne oranla 2009 yılından itibaren daha fazla verilen çığ süt desteği koyun ve keçi sütü için 2012, 2013 ve 2014 yıllarında 0.2 TL/lit olarak belirlenmiştir. Çığ Süt Desteklemesi ödemeleri 2009 yılından bugüne Süt Kayıt Sistemi üzerinden ve 2011 yılından itibaren de üçer aylık dilimler halinde yapılmaktadır. Bunun yanında üretilen sütlerin Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelik kapsamında ki süt işleme tesislerine satılması şartı ile de sağlıklı üretim yapılması sağlanmıştır.

Bu kapsamda Ulusal Süt Kayıt Sisteminde kayıtlı küçükbaş hayvan sütü miktarı 2009 yılında 39 bin 609 tondan 2013 yılında 94 bin 501 tona, bu kapsamda verilen destek miktarı ise 6 milyon 961 bin liradan 18 milyon 900 bin liraya çıkmıştır.

Yatırımcılarımızın ve üreticilerimizin finansman ihtiyaçlarının uygun koşullarda karşılanması amacıyla kullanılmakta olan indirimli kredilerde küçükbaş hayvan yetiştiriciliği için 5 milyon liraya kadar yatırım ve işletme kredileri %100 indirimli, küçükbaş hayvan besiciliğinde ise 1 milyon 500 bin liraya kadar yatırım kredilerinde %100, işletme kredilerinde ise %50 indirimli kredi kullanılmaktadır.

Bu yıl başlatılan Sürü Yöneticisi İstihdamı Desteği, 500 baş ve üzeri küçükbaş hayvan sayısına sahip işletmelerde uygulanmakta ve işletme başına 5 bin lira destekleme verilmektedir.

2006 yılında başlatılan ve damızlık koyun-keçi yetiştiricileri birliklerine üye olan yetiştiricilere 2014 yılı için anaç koyun keçi başına 20 lira ödeme yapılmaktadır. Yılda ortalama 400 Milyon TL anaç koyun keçi desteği verilmektedir.

Tiftik keçisi yetiştiriciliğinin teşvik edilmesi ve tiftik üretiminin artırılması için üretmiş oldukları tiftiği, Tiftik ve Yapağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'ne veya kooperatiflerine satan yetiştiricilere kilogram başına 20 lira ödeme yapılmaktadır.

Hayvan genetik kaynaklarının yerinde korunması ve geliştirilmesi amacıyla Bakanlığımızca uygulanan proje kapsamındaki yetiştiricilere, Küçükbaş Koruma sürüleri için 80 TL/baş, Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Elit Sürü Anaçları için 35 TL/baş ve Yavru için 50 TL/baş, Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Taban Sürü Anaçları için 35 TL/baş, Yavru için 20 TL/baş destekleme ödemesi yapılmaktadır.

Hayvan hastalıkları ile mücadele çerçevesinde, Bakanlığımızca belirlenen programlı aşılama ile ilgili olarak uygulayıcılara, küçükbaş şap aşısı için 0,50 TL/baş ve küçükbaş brucellosis için 0,50 TL/baş destekleme ödemesi yapılmaktadır.

2014 yılında başlatılan kalkınma bölgeleri kapsamında yer alan DAP, GAP, DOKAP ve KOP projelerinin uygulandığı illerimizde Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesi Projesi ile aktif olarak büyükbaş veya küçükbaş hayvancılık yapan yetiştiricilerimize yeni inşaat veya tadilatında %50, damızlık boğa, koç ve teke alımında %80 hibe desteği yapılmaktadır.

Koyun ve Keçilerde Verimliliği Artırma Projesi ile yetiştiricilerin elinde bulunan

koyun ve keçi sürülerinde kan değişimini sağlayarak verimliliğin artırılması, sıkı kan yakınlığı nedeniyle karşılaşılan olumsuzlukların önlenmesi, kırsal kesimde yaşayan insanlarımızı istihdam oluşturulması amaçlanmıştır. 2006 yılında 10 ilde uygulamaya başlanan proje, 2014 yılında 30 ilde uygulanmaktadır. İlave olarak yem bitkileri ekilişlerine de destekleme kararı içerisinde yer verilmektedir.

Hayvancılığımızın geliştirilmesine yönelik Kırsal Kalkınma Yatırımlarını Destekleme Programları, Kooperatif Projelerinin Yatırıma Alınma Programı, TKDK (IPARD) Aracılığı İle Uygulanan Proje Hibe Destekleri, Yatırım Teşvik Sistemi Kapsamında Uygulanan Programlar gibi hibe ve destek programları da bu amaçlara hizmet etmekte ve bütünün parçalarını oluşturmaktadır.

İleriye dönük yapılacak çalışmalar kapsamında ise Bakanlığımızca hazırlanan Küçükbaş Hayvancılık 2023 Vizyonu esas alınarak; Hayvansal üretimde verim, uygulanacak ıslah projeleriyle AB değerlerine ulaştırılması, desteklemeler, miktar ve nitelik yönünden artırılarak damızlık hayvan üretiminde ülkemiz yeterli duruma getirilmesi, mera ve coğrafi şartları yeterli bölgelerde uygulanacak projelerle desteklenecek ve kırmızı ette yaşanan arz açığını giderecek potansiyele ulaştırılması, damızlık hayvanların tamamının sertifikasyonu tamamlanması, sektörünün yasal düzenlemeleri AB ile tam uyumlu hale getirilmesi, üreticinin örgütlenmesi ülke genelinde tamamlanması, teşvik ve destekleme politikalarında bölgelere göre öncelikli faaliyetler belirlenerek bölgesel düzeydeki projelerin hayata geçirilmesi, eğitim çalışmalarının tamamının, her türlü altyapı ve teknik donanımına sahip örgütlere devredilmesi gibi hedeflere ulaşmak için çalışmalarımıza devam edeceğiz.

Küçükbaş hayvancılığı bir de ıslah açısından ele alırsak bu konudaki çalışmalarınız nelerdir?

Küçükbaş hayvancılığımızın ıslahına verdiğimiz önemden dolayı öncelikli olarak ıslah faaliyetlerinin yasal alt yapısı oluşturulmuş, 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, Islah Amaçlı Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkında

Yönetmeliği, Hayvanlarda Soy Kütüğü ve Ön Soy Kütüğü Hakkında Yönetmelik, Safkan Damızlık Koyun Ve Keçi Yetiştiriciliği Hakkında Tebliği, Koyun ve Keçi Türü Hayvanların Tanımlanması Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği, Suni Tohumlama, Tabii Tohumlama ve Embriyo Transferi Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik, Sperma, Ovum ve Embriyo Üretim Merkezlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik çıkartılmıştır.

İslah demek kayıt demektir. Bu kapsamda "Safkan Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiriciliği Hakkında" Tebliğ ile her yaşta safkan damızlık koyun ve keçinin; soy kütüğüne kayıt şartlarını, kayıt için gerekli bilgileri, ırka özgü performans değerlendirme metodlarını ve kriterlerini, damızlık koyun ve keçilerin ve bu hayvanlara ait sperma, ovum ve embriyoların her aşamadaki kayıt ve belgelendirilmeleri sağlanacaktır.

İslah çalışmalarında en hızlı metot olan suni tohumlamada dondurulmuş sperma tekniğinin koyunculukta yeterli başarıyı yakalayamaması ve ekonomik olmaması nedeni ile genetik ıslah çalışmaları yeterli seviyede olmamaktadır. Bu kapsamda Birlikler ve Bakanlığımız diğer kurumları ile birlikte bölgesel damızlık depoları oluşturulması çalışmaları planlanmaktadır.

İslah çalışmalarını bilimsel tekniklerle yürütmek üzere 2013 yılında Hayvan İslahı Komitesi Çalışma Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelik çıkartılarak katılımçılık, şeffaflık ve Ülkesel ihtiyaçlara cevap verecek İslah Programlarının değerlendirmesini yapabilecek "Hayvan İslah Komitesi" oluşturularak çalışmaları na başlamıştır.

Soykütüğü tutma konusunda başlattığınız çalışmalardan bahsedebilir misiniz?

Küçükbaş hayvancılıkta kayıt tutma işlemine ilk defa 2006 yılında başlanmıştır. Soy kütüğü ve soy kütüğü içerisinde ıslah programı kapsamındaki verilerin toplanması ile ilgili tüm iş ve işlemler Merkez Birliği tarafından yürütülecektir. Bu kapsamda 2014 yılında ıslaha yönelik küçükbaş hayvan kayıtlarının tutulması amacıyla Bakanlığımız Bilgi İşlem Daire Başkanlığınca yazılım bitirilmek üzere olup, küçükbaşta ıslaha

yönelik kayıtların tutulması için Merkez Birliğine yetki devri yapılabilecektir. Soy kütüğü çalışmaları yetkisi verilen Merkez Birliği Bakanlık tarafından, Birlikler ise Merkez Birliği veya Bakanlık tarafından denetlenecektir.

Mevzuat gereği soy kütüğüne kayıtlı olmak isteyen yetiştiricinin, bağlı bulunduğu "Birliğe" müracaat etmesi gerekmektedir. Birlikler ise içeriği Merkez Birliğince belirlenen başvuru dosyasını hazırlayarak Merkez Birliğine müracaat etmesi, uygun görülmesi durumunda ise onay için Birlik adına Bakanlığa başvurması gerekmektedir.

Birliğin kuruluş belgesindeki koşulları taşıyan, her yetiştirici ve işletmesindeki tüm hayvanlar soy kütüğü kapsamındadır. Bütün dişi, erkek koyun ve keçiler soy kütüğüne kayıt edildiklerinde damızlık olarak kabul edilir.

Damızlık değerinin belirlenmesinde yürütülen çalışmalar Bakanlık kontrolünde birlikler tarafından yapılacaktır. Hayvanların, ait oldukları türün özelliklerine göre bireysel olarak kimliklendirilmeleri gerekmektedir. Damızlık değerinin belirlenmesinde; et, süt, yapağı ve benzeri verim özelliklerinin genetik değerlendirilmesi ve döl kontrolü çalışmaları Bakanlık kontrolünde Birlikler tarafından yapılacaktır.

İrk özellikleri konusunda yapılacak performans testi, birlik tarafından oluşturulacak bir test merkezinde veya temel zootekni kuralları karşılayacak

şekilde genetik değerler hesaplanabiliyorsa yetiştirildiği işletmelerde de yapılabilmesi mevzuat kapsamına alınmıştır.

Sütçü hayvanlara ait süt özelliklerinin damızlık değerinin hesaplanması sütçü hayvanların verimleri kaydeden uluslararası bir komite olan ICAR'ın belirlediği normlara uygun bir zaman dönemini kapsayacak, süt verimi, sütün bileşimi veya diğer ilgili verileri ve özellikleri içerecek şekilde yapılabilir.

Avrupa Birliği projesi kapsamında bahse konu eğitim çalışmaları da hızlandırılarak sorumluların bilgilendirilmeleri sağlanacaktır.

Damızlık Koyun Keçi Yetiştirici Birliklerinin çalışmalarını şüphesiz yakından takip ediyorsunuz. Birliklerimize özellikle ıslah faaliyetleri açısından bakış açınızı öğrenebilir miyiz?

Ülkesel ıslah programları, Bakanlık ve Merkez Birliği tarafından hazırlanmakta olup ıslah programları Bakanlık tarafından onaylandıktan sonra uygulamaya konulmaktadır. İslah programlarında; ıslah yöntemi, ıslah amacı, sürü büyüklüğü, kayıtlı sürü büyüklüğü, programın süresi, faaliyet planı ve diğer teknik detaylar belirlenmektedir.

Mevzuata göre ıslah programı kapsamındaki bir popülasyonda, birden fazla kuruluş, farklı ıslah programları yürütemeyecektir. Koyun ve keçilerde ıslah programını yürütecek kuruluşlar, sperma üretme istasyonu kurabilecek veya bir sperma üretme istasyonu ile sözleşme yapabilecektir.

Sonuç itibarıyla, karşılıklı güven ve temel etik değerler çerçevesinde yürütülecek bu çalışmalar kapsamında Merkez Birliği ve beraberinde Damızlık Koyun Keçi Yetiştirici Birliklerine büyük bir görev ve sorumluluk düşmektedir. Bu manada Birliklerimizin büyük bir özveri ile öncelikle teknik kapasitelerini güçlendirmeleri gerekmektedir.

Bu süreçte Bakanlığımızın gözetiminde sürdürülecek çalışmalarda Birliklerimizin başarılı olacaklarını düşünüyorum, sektörel anlamda tüm paydaşların katkıları ile küçükbaş hayvancılığımızın daha iyi yerlere geleceğine inanıyorum.

ET VE SÜT KURUMU GENEL MÜDÜRÜ KASIM PİRAL'A MAKAMINDA ZİYARET

Merkez Birliğimiz Genel Başkanı Prof. Dr. Veysel Ayhan, Genel Başkan Yardımcısı Nihat Çelik, Yönetim Kurulu Üyeleri Necmettin Aygün ve Mehmet Şirin Aydoğdu, Genel Sekreter Veysel Ören ile Teknik İşler Şube Müdürü İrfan Gündoğdu'dan oluşan heyet, 2 Aralık 2014 tarihinde Et ve Süt Kurumu Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü Kasım Piral'a bir nezaket ziyaretinde bulunarak göreve yeni atanması münaşebetiyle hayırlı olması temennilerinde bulundular.

Ziyaret esnasında iki kurum arasında yapılabilecek çalışmalar ve işbirliği konuları üzerinde fikir alışverişi yapılırken, özellikle de koyun ve keçi etinin tüketimine yönelik birtakım değerlendirmelerde bulunuldu.

Et ve Süt Kurumu Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü Piral ile Merkez Birliği heyeti arasında yapılan görüşmede; ülkemiz küçükbaş hayvancılığının daha iyi yerlere gelmesi amacıyla et ve süt ürünlerinin üretim ve tüketimine ilişkin geliştirilebilecek projelerde iki kurumun birbirine destek olacağı ve her türlü işbirliğine hazır olunacağı konusunda görüş birliğine varıldı.

HAYVANCILIK GENEL MÜDÜR YARDIMCILIĞINA VEKALETEN BURHAN DEMİROK ATANDI

T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nde Bakanlık Müşaviri kadrosuyla Tarımsal Desteklemeler Daire Başkanlığı görevini yürütmekteyken, 12.12.2014 tarihi itibarıyla Hayvancılık Genel Müdür Yardımcılığı görevine vekaleten atanan Sayın Burhan Demirok'u tebrik ediyor, yeni görevinde başarılar diliyoruz.

MERKEZ BİRLİĞİ ISLAH KOMİTESİ OLUŞTURULDU

Türkiye Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliğince; İl Birlikleri tarafından gerçekleştirilecek ıslah projeleri ile soy kütüğü projelerinin incelenmesi, değerlendirilmesi ve takibi amacıyla "Merkez Birliği Islah Komitesi" oluşturuldu.

Komite; Merkez Birliği Genel Başkanı Prof. Dr. Veysel Ayhan başkanlığında, Yönetim Kurulu Üyesi Ethem Doğan, Genel Sekreter Veysel Ören, Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa Tekerli, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Türker Savaş ve TAGEM Küçükbaş Hayvancılık Araştırmaları Grup Koordinatörü Doç. Dr. İrfan Daşkıran'dan oluştu.

Safkan Damızlık Koyun Keçi Yetiştiriciliği hakkında yayınlanan tebliğin altıncı maddesi çerçevesinde Merkez Birliğine yapılacak başvuruların değerlendirilmesi başta olmak üzere, Merkez Birliği ve İl Birliklerinin ıslah programlarına danışmanlık yapmak ve İl Birliklerinden Merkez Birliğine sunulacak ıslah ve soy kütüğü projelerini incelemek ve uygunluğunu onaylamak gibi görevleri yerine getirecek.

"HALK ELİNDE HAYVAN ISLAHI ÜLKESEL PROJESİ"

DANIŞMA KURULU TOPLANTISI AFYONKARAHİSAR'DA YAPILDI

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM) Koordinatörlüğünde 58 ilde, 148 alt projeye 1 milyon baş koyun ve keçi üzerinde yürütülmekte olan ve yılda 50 bin baş nitelikli damızlık koç ve teke üretilmesini hedefleyen "Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Ülkesel Projesi" ile 16 ilde, 16 alt projeye 25 bin baş Anadolu mandası üzerinde yürütülen "Halk Elinde Anadolu Mandasının Islahı Ülkesel Projesi"nin 2014 yılı Danışma Kurulu Toplantısı 26-28 Kasım 2014 tarihlerinde Afyonkarahisar ilinde gerçekleştirildi.

Toplantıya; TAGEM Hayvancılık ve Su Ürünleri Araştırmaları Daire Başkanı Dr. Bekir Ankara- lı, Hayvancılık Genel Müdürlüğü Islah ve Geliştirme Daire Başkanı Dr. Ali Ayar, TAGEM Küçükbaş Hayvancılık Araştırmaları Koordinatörü Doç. Dr. İrfan Daşkiran, Büyükbaş Hayvancılık Araştırmaları Koordinatörü Önder Sözen, Afyonkarahisar Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdür Yardımcısı Dr. Özden Dayı, TDKKY Merkez Birliği Genel Başkanı Prof. Dr. Veysel Ayhan, Yönetim Kurulu Üyesi Ethem Doğan, Genel Sekreteri Veysel Ören, Türkiye Damızlık Manda Yetiştiricileri Merkez Birliği Başkanı Hüseyin Yılmaz, Üniversite ve Bakanlık personeli ile Proje Liderleri katıldı.

Toplantı süresince; yerli ırkların genetik potansiyellerinin ortaya konması ve korunması, saf yetiştirme ve seleksiyonla verimlerinin artırılmasını amaçlayan projenin, başlangıcından bugüne kadar yapılan uygulamalar ile ilgili değerlendirmeler yapıldı.

2014 yılı faaliyetleri, mevzuatı, paydaşların sorumlulukları ayrıntılı bir şekilde ele alındığı Danışma Kurulu Toplantısında, projenin önümüzdeki dönemde daha sağlıklı yürütülmesi ve etki değerinin artırılması için yapılacak düzenlemeler ile yürürlükteki uygulama esasları değişiklikleri, sorunlar ve çözüm önerileri tartışıldı.

TAGEM Koordinatörlüğünde 58 ilde, 148 alt projeye 1 milyon baş koyun ve keçi üzerinde yürütülmekte olan ve yılda 50 bin baş nitelikli damızlık koç ve teke üretilmesini hedefleyen "Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Ülkesel Projesi" ile 16 ilde, 16 alt projeye 25 bin baş Anadolu mandası üzerinde yürütülen "Halk Elinde Anadolu Mandasının Islahı Ülkesel Projesi"nin 2014 yılı Danışma Kurulu Toplantısı 26-28 Kasım 2014 tarihlerinde Afyonkarahisar ilinde gerçekleştirildi.

İL BİRLİKLERİMİZLE "EURO TIER 2014 HANNOVER HAYVANCILIK FUARI"NA KATILDIK

*Ankara Üniversitesi
Ziraat Fakültesi,
Türkiye Damızlık
Koyun Keçi
Yetiştiricileri
Merkez Birliği ve
Türkiye Damızlık
Sığır Yetiştiricileri
Merkez Birliğinin
Campus adlı ortak
standında ülkemiz
ve Birliğimizin
hayvancılık
alanında
faaliyetleri
katılımcılara
tanıtılmaya
çalışıldı.*

Almanya'nın Hannover şehrinde iki yılda bir düzenlenen ve alanında dünyanın en önemli ikinci ihtisas fuarlarından olan uluslararası ticari hayvancılık fuarı "Euro Tier 2014" bu yıl 11-14 Kasım 2014 tarihleri arasında Hannover Fuar alanında gerçekleştirildi. 31'i Türkiye'den olmak üzere toplam 50 ülkeden 2428 firmanın yer aldığı ve toplamda 100 ülkeden 160 bin kişinin ziyaret ettiği fuara Türkiye'den yaklaşık 1000 ziyaretçi katıldı.

Türkiye'den kamu, özel sektör ve sektör paydaşı sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile yetiştiricilerin katıldığı fuara, Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliklerinin Başkanları ve üyeleriyle birlikte Türkiye Damızlık

Koyun Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliği Genel Başkanı Prof. Dr. Veysel Ayhan, Genel Başkan Yardımcısı Nihat Çelik, Yönetim Kurulu Üyeleri Hasan Çakır ve Ethem Doğan, Genel Sekreter Veysel Ören ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdür Yardımcısı Dr. Necati Tullgar, Küçükbaş Hayvancılık Grup Koordinatörü Doç. Dr. İrfan Daşkıran ve Hayvancılık Genel Müdürlüğünden Koordinatör Ali Rıza Akıncı katıldılar.

Fuar etkinlikleri kapsamında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Türkiye Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliği ve Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliğinin Campus adlı ortak standında ülkemiz ve

Birliğimizin hayvancılık alanında faaliyetleri katılımcılara tanıtılmaya çalışıldı. Bu kapsamda Merkez Birliğimizi tanıtan yabancı dilde hazırlanmış bir tanıtım afişinin yanı sıra yerli koyun ve keçi ırklarımızı tanıtan afişlerle yabancı katılımcılara ülke hayvancılığı tanıtımı gerçekleştirildi. Türkiye Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliği Genel Başkanı Prof. Dr. Veysel Ayhan başkanlığında fuarın ilk günü, standımız ziyaret edilerek toplu hatıra fotoğrafı çekildi ve daha sonra sektördeki yenilikler ve gelişmeler hakkında İl Birliklerinin Başkanlarıyla birlikte stantlar gezilerek bilgiler alındı.

Fuar etkinlikleri kapsamında Alman Yetiştirici Birlik temsilcileriyle ikili görüşmelerde bulunularak Bremen bölgesi koyun yetiştiricileri ziyaret edildi ve koyunculuk sektörü hakkında bilgi alışverişinde bulunuldu. Küçükbaş hayvancılığın yanı sıra etkinlik kapsamında bir süt sığırlı işletmesi de ziyaret edilerek yetiştirme sistemi ve ürün pazarlaması hakkında bilgi sahibi alındı.

Program dahilinde yapılan gezi ve incelemeler sonucu önümüzdeki yıl düzenlenmesi düşünülen teknik ziyaretler kapsamında yabancı ülke birlik temsilcileriyle ikili görüşmelerde bulunularak katılımcılarımızın bilgi ve deneyimleri artırıldı.

SAFKAN KOYUN KEÇİ YETİŞTİRİCİLİĞİ KONULU TOPLANTI DÜZENLENDİ

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Hayvancılık Genel Müdürlüğü (HAYGEM) İslah ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından koordine edilen ve Avrupa Birliği Teknik Destek ve Bilgi Değişim Ofisi (TAIEX) tarafından finanse edilen "Safkan Koyun Keçi Yetiştiriciliği" konulu eğitim toplantısı, AB Uzmanı Danijel Mulc'un katılımı ile 17-20 Kasım 2014 tarihlerinde HAYGEM toplantı salonunda gerçekleştirildi.

Toplantının gündemini; Avrupa Birliğine katılım öncesi Zootečni mevzuatına uyum çerçevesinde her yaştaki safkan damızlık koyun ve

keçinin; soy kütüğüne kayıt şartları, kayıt için gerekli bilgiler, ırka özgü performans değerlendirme metotları ve kriterleri, damızlık koyun ve keçilerin ve bu hayvanlara ait sperma, ovum ve embriyoların her aşamadaki kayıt ve belgelendirilmeleri konuları oluşturdu.

Toplantıda İslah ve Geliştirme Dairesi Başkanı Dr. Ali AYAR açılış konuşması yaptıktan sonra AB uzmanı Danijel Mulc gündemdeki konular hakkında sunumları ile kendi ülkesi ve Avrupa Birliği'ndeki uygulamaları anlattı.

Toplantıya; Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Bandırma Koyunculuk Araştırma İstasyonu Müdürlüğü, Türkiye Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliği, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri ve İl Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birlikleri ile HAYGEM konu uzmanları tarafından katılım gerçekleştirildi.

NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ'NDE "ISLAH ÇALIŞMALARINDA EBEVEYN TAYİNİ" KONFERANSI

Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümü Öğretim üyelerinden Prof. Dr. M. İhsan Soysal yürütücülüğünde başlatılan, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından desteklenen TAGEM-14/AR-GE/15 nolu "Türkiye Yerli Keçi İrklarında Mikrosatellit DNA Polimorfizm Tekniğinin Kullanılması ile Ebeveyn Tayini" başlıklı proje kapsamında yerli keçi ırklarımızda ebeveyn tayini yapılacak ve yavrular doğar doğmaz babaları belli olacak. Adli tıpta kullanılan babalık testine benzer bir yöntem ile halk elinde yetiştirilen ülkesel keçi ıslah projeleri kapsamındaki sürülerde ebeveyn tayini yapılacak ve ıslah çalışmalarına destek sağlanacaktır.

İslah çalışmalarının temeli kayıtlı sürüler oluşturmaya dayandığından küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde de sığırlarda olduğu gibi soykütüğüne dayalı yetiştiricilik yapılması ve doğan

bir yavrunun annesinin ve babasının belli olması gerekli görülmektedir. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından farklı küçükbaş hayvan ırklarında yürütülen halk elinde hayvan ıslahı ülkesel projelerinde damızlık seçimine doğru tespit yapılabilmesi ve 9 şubat 2013 tarih ve 28554 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Safkan Damızlık Koyun Keçi Yetiştiriciliği Hakkında Tebliğ ile Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliklerine soykütüğü tutma ve ıslah programı yapma yetkisi verilmiştir.

Hal böyle iken hayvan ıslahında DNA tabanlı babalık testleri ile daha sağlıklı kontrollü üretim stratejileri geliştirmek ve sürünün genel kalitesini artırmak söz konusudur. Bu proje ile Türkiye yerli keçi ırklarında mikrosatellit markerleri temelinde ebeveyn analizleri yapılarak ıslah çalışmalarına destek vermek amaçlanmaktadır.

Namık Kemal Üniversitesi Zootečni ve Tarımsal Biyoteknoloji Bölümleri işbirliğinde yürütülecek olan proje 2 yıl sürecek olup, proje kapsamında Kıl keçi, Ankara keçisi, Honamlı keçisi, Kilis keçisi ve Norduz keçisi olmak üzere 5 keçi ırkı ile çalışılacaktır. Proje yürütücüsü Prof. Dr. İhsan Soysal, proje ile yerli keçi ırklarında büyükbaş hayvanlarda olduğu gibi ebeveyn tayini yapılacağını böylelikle ırkların korunmasının ve kayıt altına alınmasının kolaylaşacağını belirtti.

Konferansa Prof. Dr. Sezen Arat, Prof. Dr. İnci Togan, Prof. Dr. Zafer Ulutaş, Doç. Dr. Fulay Özdil, Yrd. Doç. Dr. Emel Ünal, Araş. Gör. Gizem Sönmez ve çok sayıda öğrenci katıldı.

BESİ HAYVANCILIĞI VE TEKNOLOJİLERİ ZİRVESİ AFYONKARAHİSAR'DA TOPLANDI

Uluslararası Büyükbaş ve Küçükbaş Besi Hayvancılığı ve Teknolojileri Canlı Hayvan Borsası Zirvesi, 19-22 Kasım 2014 tarihleri arasında Afyonkarahisar'da gerçekleştirildi. Afyonkarahisar Valiliği, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü ve Afyon Ticaret Borsası işbirliği ile düzenlenen zirvede hayvancılık sektörü masaya yatırıldı.

Afyonkarahisar İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliğimizin de destek verdiği zirveye, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Dr. Nihat Pakdil, Merkez Birliğimiz Genel Başkanı Prof. Dr. Veysel Ayhan ile birlikte Vali Vekili Ali Osman İşşen, Belediye Başkanı Burhanettin Çoban, AKÜ Rektörü Prof. Dr. Mustafa Solak, İGM Başkanı Salih Sel, TOBB Başkan Yardımcısı ve Ankara Ticaret Borsası Başkanı Faik Yavuz, Ticaret Borsası

Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Mühsürler, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü Hüseyin Arap, Et ve Süt Kurumu Genel Müdür Yardımcısı Dr. Sadık Küçükgünay, Afyonkarahisar İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı Mevlüt Topkaya ve besi hayvancılığı alanında hizmet veren sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile et ve et ürünleri üreten firmaların yetkilileri iştirak etti.

Toplantının açılış konuşmasını yapan Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü Hüseyin Arap; belirledikleri hedefleri, planları ve çalışmalarını hakkında bilgiler verirken, et ve süt ürünlerinin üretim aşamalarında gerekli denetimleri yaparak insanların sağlıklarını olumsuz yönde etkileyecek etmenlerin ortadan kaldırıldığını belirtti. Çalışma ve faaliyetlerde takip, kontrol ve ölçülebilirlik konularına önem verdiklerini belirten

Arap, teknolojiyle entegre bir biçimde tüm üreticileri ve üretimde etken olan her bölümü yakından takip ettiklerini belirtti.

Daha sonra sırasıyla Ticaret Borsası Başkanı Mehmet Mühsürler ve TOBB Başkan Yardımcısı ve Ankara Ticaret Borsası Başkanı Faik Yavuz'un konuşmasının ardından söz alan Vali Vekili Ali Osman İşşen; "Hayvancılık Türkiye ekonomisi bakımından oldukça önemli bir sektördür. Türkiye'de ilk olan süt takip sistemi ve kesimhanelerin kamera ile izlenmesi sistemi gibi çalışmalar İl Müdürlüğümüzce yapılmış olup bu çalışmalar Afyonkarahisar ilimize ayrıca katkı sağlamıştır." dedi.

Konuşmaların ardından üç farklı konuda belirlenen komiteler çalışmalarını tamamladı ve zirvenin ikinci gününde sonuç bildireceği açıklandı.

Ürün tanıtımı ve pazarlamanın önemine dikkat çeken Prof. Dr. Ayhan, "Sanayici özellikle sığır etine daha önem vermekte, ancak damak tadıyla ilgili olarak küçükbaş etinin de tüketimine ilişkin tedbirler alınmalıdır. Damızlık dışı besiyeye alınan küçükbaş hayvanlar Et ve Süt Kurumu tarafından satın alınarak değerlendirilmelidir. Küçük üreticinin pazara ulaşmasındaki güçlükler giderilmelidir."

Aydın İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Başkanı Mehmet Sedat Güngör'ün oturum başkanlığında ; 'Besi Hayvanları Pazarlama Politikası ve Canlı Hayvan Borsaları' komitesinin sonuç bildirgesi Merkez Birliğimiz Genel Başkanı Prof.Dr.Veyssel Ayhan'ın moderatörlüğünde gerçekleştirildi.

Prof. Dr. Ayhan, bildirgesinde özetle; ülkemizde pazara sevk edilen veya kesime gönderilen her tür hayvan ticaretinin istatistiki olarak kayıtlarının tutulması gerektiğini ve kayıt dışı kesimlerin önlenmesini, işletmelerin 6 aylık periyotlarla besi materyali sayısını Bakanlığa bildirmesini, özellikle küçükbaşta Et ve Süt Kurumunun üreticiyi korumak adına fiyatların düştüğü dönemlerde kesim yoğunluğunu artırması ve ihtiyaç fazlasını depolaması, küçük aile işletmeciliğinin sürdürülebilirliği ve büyütülmesi açısından özel teşvikler getirilmesi, büyükbaş hayvanlarda olduğu gibi küçükbaş (kuzu/oğlak/toklu) hayvanlara da destek verilmesi ve desteklemelerin uzun vadeli olarak açıklanması gereğine işaret etti.

Ayhan, sektörel paydaşlar hususunda da borsalar, birlikler ve Et ve Süt Kurumunun koordineli çalışmalarda bulunması gerektiğini söyleyerek özellikle piyasadaki et fiyatlarının belirlenmesinde tüm paydaşların katılımı ile en az yılda bir kez araya gelecekleri toplantıda politika-yol haritası-stratejiler ve maliyetlerin belirlenmesinin yerinde olacağını kaydetti. Mevzuat ve standartların da gözden geçirilmesi gerektiğini kaydeden Ayhan, "Karkas ve yağa göre sınıflandırma belirlenmelidir. Yağlı ve yağsız kesimlerde mevcut TSE'ye uyulmalıdır. Üreticinin yanılmaması açısından tüm tanımlamalar yağsız kesime göre yapılmalı ve tek tip standart kesim uygulanmalıdır. Ancak

isteğe göre özel yağlı kesim de yapılabilmelidir." şeklinde konuştu.

Ürün tanıtımı ve pazarlamanın önemine de dikkat çeken Prof. Dr. Ayhan, "Sanayici özellikle sığır etine daha önem vermekte ancak, damak tadıyla ilgili olarak küçükbaş etinin de tüketimine ilişkin tedbirler alınmalıdır. Damızlık dışı besiye alınan küçükbaş hayvanlar Et ve Süt Kurumu tarafından satın alınarak değerlendirilmelidir. Küçük üreticinin pazara ulaşmasındaki güçlükler giderilmelidir. Sütçü keçilerden elde edilen oğlakların değerlendirilmesindeki sorunlar giderilmelidir. Kırmızı et fiyatları üretimden tüketime kadar uzun vadede planlama açısından öngörülebilmelidir. Haksız rekabeti önleme amacıyla reyonda inek ve dana eti ayrı ayrı tanımlanarak satılmalıdır. Irk bazında tanımlama yapılabilmeli, manda, inek, dana, koyun, keçi, kuzu gibi etiketler belirtilmelidir. Kıl, yapağı, deri gibi diğer yan ürünlere de işletmenin sürdürülebilirliği ve ete katkısı açısından değer kazandırılmalıdır. Küçükbaş etinin tanıtılması ve genç nesle sevdirmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Özellikle koyunda kuzuların tüm yıl değer fiyatla satılabilmesi için bölgesel anlamda koç katım programları yaygınlaştırılmalıdır. Nitelikli damızlık hayvan kesiminin önüne geçilmelidir. Özellikle Halk Elinde Ülkesel Küçükbaş Hayvan Islahı Projesi'nden elde edilen nitelikli damızlıklar daha etkin değerlendirilmelidir. Kırmızı etin perakende satışlarında KDV %8'den %1'e düşürülmelidir. Süt sektöründeki dalgalanmalar et sektörünü negatif yönde etkilemektedir." dedi.

'Çiftlik Yönetimi, Hayvan Sağlığı ve Refahı' komitesinin sonuç bildirgesi Ankara Üniversitesi Veteriner

Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Gültekin Yıldız'ın moderatörlüğünde gerçekleştirilen sunumda sürü yöneticilerine (çoban) 200 baş küçükbaştan başlayarak kademeli olarak artan şekilde destek verilmesi ve sosyal güvencelerinin sağlanması gerektiği, halk elinde koyun ve keçi ıslah projelerinin devam ettirilmesi, sıkça görülen koyun ve keçi hırsızlığının organize suçlar içerisine alınması gerektiği gibi konulara dikkat çekildi.

'Kaliteli Kırmızı Et Üretimi ve İşleme Teknolojileri' komitesinin sonuç bildirgesi ise Celal Bayar Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Gıda Teknolojisi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Semra Kayaardı'nın moderatörlüğünde yapılan sunumla açıklandı.

Prof. Dr. Kayaardı sunumunda; kırmızı etin besin değerinin tüketicilere daha detaylı olarak anlatılması, eğitilmiş çobanların sistemde kayıt altına alınarak köy muhtarlığınca sigortalanması ve maaşa bağlanarak 12 ay boyunca köyde tutulmalarının sağlanması, silahlı kuvvetler gibi tüm kurumların koyun eti ve kuzu etini almaya başlaması, Et ve Süt Kurumu'nun keçi ve oğlak alımına geçmesi, erken kuzu kesimlerini önlemek adına 30-32 kg canlı ağırlık altındaki hayvanların kesiminin yapılmaması, naklinin yapılmaması veya fiyat farkının ciddi oranda artırılması, dondurulmuş koyun ve keçi etinin tüketiminin teşvik edilerek satışının gerçekleştirilmesi gibi konulara vurgu yaptı.

Zirvenin kapanış konuşmasını yapan Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Dr. Nihat Pakdil, hayvancılıkta başarı için gerekli koşullardan iklim ve mera varlığındaki sorunların altını çizerek, buna karşın sağlanan gelişmelerden bahsetti. Bakanlık tarafından 2015 yılından itibaren düzenlenecek sektör toplantılarında, zirveye ait sonuç bildirelerinin de mutlaka değerlendirileceğini kaydeden Pakdil, Et ve Süt Kurumunun yeniden yapılanması ve yeni ana statüsünün yayınlanması ile Kurumun etkinliğinin daha da artacağını dile getirdi.

SİVAS'TA 430 DAMIZLIK KOÇ SAHİBİNİ BULDU

Sivas İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı ve aynı zamanda Türkiye Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliği Yönetim Kurulu Üyesi Ethem Doğan törende yaptığı konuşmada; Sivas koyunculğu için tarihi bir gün yaşandığına dikkat çekerek Birlik olmanın meyvelerinin bugün alınacağını söyledi.

Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü ve Sivas İli Damızlık Koyun Yetiştiricileri Birliği ile ortaklaşa düzenlenen damızlık koç dağıtım töreninde 430 koç, Şarkışla, Gemerek, Altınyayla, Gürün, Kangal, Ulaş ve Yıldızeli'nden gelen küçükbaş hayvan yetiştiricilerine dağıtıldı.

Törene Sivas Valisi Alim Barut, Vali Yardımcı Mehmet Şerif Olçaş, İl Özel İdaresi Genel Sekreteri Salih Ayhan, İl Emniyet Müdürü Turgay Çalışkan, Jandarma Alay Komutanı Albay Okçin Akşit, Kültür ve Turizm İl Müdürü Kadir Pürlü, Ulaş Kaymakam Vekili Yusuf Cankatar ve Ulaş Belediye Başkanı İsrail Göçgün ve Sivas İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı ve

aynı zamanda Türkiye Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliği Yönetim Kurulu Üyesi Ethem Doğan katıldı.

Ulaş Tarım İşletmesi Müdürlüğüne ait arazideki Sivas İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliğinin işletmesinde düzenlenen törene katılan Sivas Valisi Âlim Barut, Son yıllarda özellikle küçükbaş hayvan sayısında azalma olduğunu, azalma nedeniyle meralarımızın boş kaldığını söyledi. İl Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü'nden küçükbaş hayvan sayısının 1 milyona çıkacağına taahhüdünü aldığını belirten Vali Âlim Barut; "Bende bir köylüyüm. Gençlik yıllarımızda köylerde güz aylarında koç katılır bahar ayında kuzular elde edilirdi. Bu program da koç katım ayına denk geliyor. Köylü olmaktan şeref duyuyorum. Koç alacak kişiler benim köylü kardeşlerim, bu durum da bana sevinç veriyor" ifadelerini kullandı.

İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü İhsan Aslan ise, Türkiye'nin en büyük Halk Elinde İslah projesinin Sivas'ta uygulandığını, elde edilen sonuçların mükemmelere yakın olduğunu söyledi.

Sivas'ın damızlık merkezi olma yolunda emin adımlarla ilerlediğinin altını çizen Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü

Alim BARUT

İhsan ASLAN

Ethem DOĞAN

Prof. Dr. Behiç COŞKUN

İhsan Aslan; "189 bine kadar düşmüş olan hayvan mevcudumuz şu an 506 bine kadar çıkmış durumda. 2023 hedefimiz 1 milyon koyuna ulaşmak. Hedefe emin adımlarla yürüyoruz" dedi.

Sivas'ın coğrafyasının küçükbaş hayvan yetiştirmeye elverişli olduğunun altını çizen Aslan; "Elimizdeki irkin kangal tipi olarak tescilli yapılmıştır. Kangal tipi küçükbaş hayvanlar diğer akkaramanlardan daha iri cüsseli ve iki kaburgası diğer koyunlara göre daha fazladır. Geniş mera alanlarına sahip olduğumuz için Sivas'ın coğrafyası koyunculuk için uygun. İslah projesi kapsamında elde ettiğimiz kuzuları kasaplık değil damızlık olarak satma hedefimiz var. Çevre illerde uygulanan küçükbaş hayvancılığı geliştirme projelerine Sivas'tan damızlık gönderiyoruz." ifadelerini kullandı.

Törende bir konuşma yapan Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. Behiç Coşkun da Türkiye'de koyun yetiştiriciliğinin gelişimine yardımcı olmaya çalıştıklarını ifade ederek daha güzel işlere imza atacaklarını söyledi. Sivas'da çok güzel bir işletmeye sahip olduğuna dikkat çeken Coşkun, 2500 m² kapalı alana sahip işletmede 500 m²'lik bir alanda koç test merkezinin kurulacağını ve her bir hayvan için damızlık sertifikasını düzenleyeceklerini ifade ederek, bunun Türkiye'de bir ilk olacağını ve koyunculukta Sivas'ın Türkiye'nin önemli bir merkezi haline geleceğini söyledi.

Sivas'ta uygulanan projeler hakkında teknik bilgiler de sunan Coşkun,

Halk Elinde Hayvan Islahı Projesinin sadece Kangal ilçesinde 6 bin koyunla ve 35 yetiştiriciyle başladığını bugün ise 8 ilçede yaklaşık 50 bin koyun ve 170 yetiştiriciyle yürütüldüğünü belirtti. Coşkun, yeni bir projeye en az yem tüketimiyle en fazla canlı ağırlık artışı kaydeden bir ırk geliştirmeye çalışacaklarını ve bu projenin 3 yıl süreceğini ifade ederek ekonomik anlamda yetiştiricilere önemli bir hizmet daha sunacaklarını söyledi.

Sivas İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı ve aynı zamanda Türkiye Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliği Yönetim Kurulu Üyesi Ethem Doğan da törende yaptığı konuşmada; Sivas koyuncululuğu için tarihi bir gün yaşandığına dikkat çekerek Birlik olmanın meyvelerinin bugün alınacağını söyledi.

Doğan, Ülkemiz hayvancılığının en önemli sorunlarından birinin damızlık ihtiyacı olduğunu vurgulayarak ıslah çalışmalarına verilen önem gereği 50 bin 400 hayvanın yer aldığı 8 ıslah projesi ile Türkiye'de en çok ıslah yapılan il konusunda olduklarını belirterek "Proje ile özellikle ülkemizin Akkaraman ihtiyacını gidermek için kurduğumuz bu işletmede Selçuk, Erciyes ve Cumhuriyet Üniversiteleri ile birlikte ıslah çalışmalarını yürütüyoruz. Bu anlamda da 3 üniversite ile bilimsel manada çalışan ilk Birlik olmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Biz burada milli ırklarımızın ıslahını yürüteceğiz. 276 yetiştiricimizle birlikte ıslah çalışmalarımızı devletimizin bizden beklediği ölçüde yapacağımızdan kimsenin şüphesi olmasın." dedi.

ÇORUM'DA YETİŞTİRİCİLERE FONKSİYONEL EL KANTARI...

Halk Elinde Akkaraman Irkı Koyunu Islahı Projesi kapsamında yer alan yetiştirici üyelerine Çorum İli DKKYB Başkanı Şevket Avcı, TAGEM temsilcisi Özden Sarıkaya ve proje lideri Engin Ünay'ın katılımıyla 5 Aralık 2014 tarihinde, Tarım il müdürlüğü toplantı salonunda, fonksiyonel el kantarı dağıtımı yapıldı.

Birlik Başkanı Avcı, yaptığı konuşmada, elektronik kantarların yeni doğan kuzuları tartıp gelişimini kontrol etmek ve doğum tartımlarından daha doğru veri alınması ve kimliklendirmesini sağlamak için üyelere dağıtıldığını söyledi. Özden Sarıkaya da işaret küpesi takılmasıyla ilgili bilgiler verirken kuzulara doğar doğmaz işaret küpesi takılmasıyla kayıtların daha güvenilir ve basit olacağını ifade etti.

MALATYA İLİ DKKYB'DEN ÖRNEK DAVRANIŞ...

Malatya İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkan ve üyeleri, Kızılay'ın kan bağış kampanyasına destek verdi.

Kızılay Malatya Şubesi Başkanı Umut Yalçın, "Birlik yönetici ve üyelerine duyarlılıklarından dolayı çok teşekkür ediyorum. Çünkü bu bilincin oluşması sizler gibi gönüllü bu işte gerçekten duyarlı insanların zamanlarından ve işlerinden bir şekilde ayırmaları ve burada bu çabayı göstermeleri sayesinde oluyor." dedi.

Malatya İli DKKYB Başkanı İhsan Akın ise, "Kış aylarında gerçekten kan sıkıntısı olduğu için farkındalığı oluşturma adına farklı ilçelerden gelen arkadaşlarla kan veriyoruz. Önemli olan ihtiyaç sahiplerine bir an önce bu kanların ulaştırılabilmesidir." ifadelerini kullandı.

KOP'DA İLK HİBE KOÇ DESTEĞİNDEN YARARLANAN İLİMİZ AKSARAY OLDU

Aksaray İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı Mahmut Aktürk; "Dağıtacağımız koçlar Sivas, Konya ve Kırşehir'den seçildi. Bunlar TİGEM'in elinde bulunan en iyi koçlar. Bugün seçtiğimiz 460 tane Akkaraman koçunu üreticilerimize kazandıracamız. Emegi geçen herkese Birliğim ve üyelerim adına teşekkür ederim" dedi.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın küçükbaş hayvancılığı geliştirmek, verimliliği ve üretimi arttırmak için DAP, GAP, DOKAP ve KOP kalkınma bölgeleri için verdiği damızlık koç ve teke alımına yönelik %80 hibe desteğinden ilk yararlanan il olan Aksaray'da Akkaraman koçlarının, Eskil ilçesinde ise Orta Anadolu Merinosu koçlarının kura ile belirlenen yetiştiricilere dağıtımı gerçekleştirildi.

Aksaray Hayvan Pazarında gerçekleştirilen koç dağıtım törenine Vali Şeref Ataklı, Garnizon Komutanı Albay Levent Ölmez, Aksaray İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı Mahmut Aktürk, Ak Parti İl Başkanı Fatih Yıldırıcı, Belediye Başkan Yardımcısı Yılmaz İlhan, ATSO Başkanı Ahmet Koçaş, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü Bestami Zabun, Ziraat Odası Başkanı Emin Koçak,

Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Başkanı Bekir Kayan ve çok sayıda yetiştirici katıldı.

Törende bir konuşma yapan Vali Şeref Ataklı, "Aksaray'ımızda hayvan varlığına baktığımız zaman yaklaşık 200 bin büyükbaş hayvan, 400 bin civarında da küçükbaş hayvan görülüyor. Geçmiş yıllarda bu küçükbaş hayvan varlığının çok daha fazla olduğu ifade edildi. Zaman içerisinde varlığında bir azalma söz konusu. Devletimizin KOP kapsamında sağlamış olduğu hibeler ile bu şekilde desteklerle özellikle küçükbaş hayvan varlığını artırmak, verimini artırmak, ırkını ıslah edip geliştirmek adına bu projeler uygulanıyor" dedi.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü Bestami Zabun, "Hedefimiz Türkiye'mizin, çiftçilerimizin daha çok para kazanmasını sağlamak, Türkiye'yi dünyada 7'nci sıradan 5'inci sıraya çıkarmaktır. Zaten Avrupa'da birinciyiz. İnşallah Aksaray'da da tüm ürünlerde, Türkiye'de de ilk sıralara gelmek için gayret ediyoruz" diye konuştu.

Aksaray İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı Mahmut Aktürk ise, "Türkiye'de 35 ilde uygulanan projeyi yaklaşık 4 aydır Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü ile birlikte takip ediyoruz. Bugün inşallah

Şeref ATAKLI

Bestami ZABUN

Mahmut AKTÜRK

meyvesini alacağız. Türkiye'de Tarım İl Müdürlüğümüzün gayretli çalışmaları sonucu ilk uygulanan proje Aksaray. İlk biz projemizi kabul ettirdik. Hayvanları biz tahsis ettirdik ve seçme imkanını da ilk biz yakaladık. Şu anda dağıtacağımız koçlar Sivas, Konya ve Kırşehir'den seçildi. Bunlar TİGEM'in elinde bulunan en iyi koçlar. Bugün seçtiğimiz 460 tane Akkaraman

koçunu üreticilerimize kazandıracamız. Emeği geçen herkese Birliğim ve üyelerim adına teşekkür ederim" dedi.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nde gerçekleştirilen kura çekimine çok sayıda yetiştirici katıldı. Burada bir konuşma yapan Birlik Başkanı Mahmut Aktürk, koçları giderek kendi elleriyle seçtiklerini belirterek, "Bugün inşallah KOP Projesi'nden ilk yararlanan il olarak koçların sahiplerini belirleyeceğiz."

610 civarında koçumuz var. Bunun 149 tanesi Anadolu Merinos'u. Bunun çoğunluğu da Eski İlçemizde olacak. Onlar içinde ayrı bir program düzenleyeceğiz. 460 tanesi Akkaraman ırkı olarak bugün inşallah sahiplerini belirleyeceğiz. Biz bu projeden faydalanan ilk iliz. Yani koçları erkenden seçmek için bir avantaj yakaladık. Önce projemizi biz onaylattık ve koçlarımızı biz ayırttık. Gittik, kendi ellerimizle Ulaş'tan, Kırşehir'den, Konya'dan koçlarımızı seçtik. Koçlarımız kalite olarak Akkaraman ırkının en iyi özelliklerini gösteren hayvanlar. Çok iri değiller ama hiçbir hastalıkları yok. Bütün kan tahlilleri yapıldı, hastalıklara karşı aşıları da yapıldı ve sağlıklı. Bunları kullanmanız sürünüzün ıslahı açısından çok önemli. Biliyorsanız küçükbaş hayvancılıkta suni tohumlama yapılmıyor, cazip değil, pahalı. Seleksiyonu, ıslahı ancak damızlık koç ile kan değişimi yapılarak yapabiliyoruz. Bunu Bakanlıkta 3 yıldır istişare ediyorduk. Sonuçta böyle bir proje çıktı. Fiyatı 550 lira civarına tekabül etti. Ben hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum" dedi.

Konuşmaların ardından çekilen kuralarla koçların sahipleri belirlenirken, Eski ilçesinde yapılan koç dağıtım töreninde ise 149 Anadolu Merinosu yapılan kura çekimi sonrasında yetiştiricilere teslim edildi.

KIRIKKALE'DE KIL KEÇİSİ TEKESİ DAĞITIM TÖRENİ...

Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğini Geliştirme Projesi kapsamında Kırıkkale'de mevcut olan 9400 baş kıl keçisini ıslah etmek amacıyla Kırıkkale Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nde 30 baş saf kıl tekesi dağıtım töreni gerçekleştirildi.

Kıl Keçisi Teke Dağıtım Törenine Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü Recep Kırbaş, Kırıkkale İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı M. Kürşat Ulusoy, Ziraat Odası Başkanı Orhan Öztürk, Şube Müdürleri, Teknik Elemanlar ve yetiştiriciler katıldı.

İl Müdürü Recep Kırbaş, törende yaptığı konuşmada; "İlimiz genelinde 95.800 adet koyun ve 12.080 adet keçi olmak üzere toplam 107.880 adet küçükbaş hayvan varlığımız mevcuttur.

Koyuncululuğu geliştirme projesi kapsamında 2009 yılından bugüne kadar Bakanlığımız genel bütçe kaynakları, Kırıkkale İl Özel İdare desteği ve çiftçi katkıları ile birlikte toplam olarak 449 adet Koç Dağıtım yapılmıştır. Yine koyuncululuğu geliştirme projesi kapsamında üç yıldır ilimizde uygulanan "Halk Elinde İslah Projesi" kapsamı çerçevesinde 12.600 adet Akkaraman ırkı koyuna yaklaşık 123 adet çiftçimize 637.702 TL destek ödemesi yapılmıştır. Bakanlığımızın bu projesi tahmini 5 yıl boyunca devam edecektir" dedi.

Törende dağıtımı yapılan tekeler, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM) ile birlikte Isparta İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliğince yürütülen "Halk Elinde Küçükbaş Hayvan İslahı Ülkesel Projesi" kapsamında da yer alan tekelerden temin edildi.

Yetkililer, bu yönüyle Bakanlıkta bir ilk olma özelliği taşıdığını, 1 adet tekenin maliyetinin 890 TL olduğunu ve bunun 590 TL'sinin Bakanlığın genel bütçesinden 300 TL'sinin ise çiftçi katkı paylarından karşılandığını ifade ederek, projeden 30 yetiştiricinin yararlandığını ve tekelerin kura usulü ile belirlenerek dağıtımının yapıldığını söylediler.

Programdan sonra İl Müdürlüğü'nce çiftçilerinin aşı ihtiyaçlarının zamanında karşılanması için yaptırılan ve toplam maliyeti 15.000 TL olan aşı muhafaza deposu açılışı gerçekleştirildi.

Kırıkkale İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı M. Kürşat Ulusoy tören sonunda kıl keçisi teke dağıtımında emeği geçen Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü Recep Kırbaş, Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürü Orhan Çetin ve İdari Mali İşler Şube Müdürü Ömer Kuzucu'ya ildeki hayvancılığı geliştirmek için yapmış oldukları çalışmalar nedeni ile birer plaket takdim ederek teşekkür etti.

ÇİFTÇİ EĞİTİM ÇALIŞTAYI ANKARA'DA TOPLANDI

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Eğitim Yayım ve Yayınlar Daire Başkanlığınca organize edilen Çiftçi Eğitim Çalıştayı, 8-9 Aralık 2014 tarihleri arasında Ankara'da Uluslararası Tarımsal Eğitim Merkezi Müdürlüğünde gerçekleştirildi.

Açılışa, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı Müsteşar Yardımcısı Mehmet Hadi Tunç, Eğitim Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanı Halil İbrahim Gül ile Bakanlık personelinin yanı sıra çeşitli kurum ve kuruluşların temsilcileri katıldı. Çiftçi ve yetiştirici örgütlerinden de katılımın sağlandığı çalıştaya Türkiye Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliğinden Teknik İşler Şube Müdürü İrfan Gündoğdu iştirak etti.

Açılış konuşmasında eğitimin önemine değinen Müsteşar Yardımcısı Hadi Tunç, "Özellikle kendi personelimiz noktasında yeni bilgi ve teknolojilerle ilgili araştırmalar yapıyoruz. Bu konuda hizmet sunduğumuz üreticilerimiz ve sektör yöneticileri bizden ne beklemekte, bunun için ne yapmalıyız sorularına cevap bulmak için bu toplantıyı

düzenledik" dedi. Dünyada tarım alanlarının daralmasını en büyük sorun olarak gördüklerini dile getiren Tunç, "Artan dünya nüfusuyla gıda ihtiyacı da artmakta ve ülkeler için geçerli bu sorunu ortadan kaldırmak için üretimde kalite bizim en büyük sorumluluğumuz olmadır" şeklinde konuştu.

Eğitim Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanı Halil İbrahim Gül ise "Çiftçilerin kendi ürünlerini ihraç noktasında başarılı bir şekilde yapabilmeleri için elimizden geleni yapıyoruz. Özellikle ihtiyaç noktalarını tespit edip bunları net bir şekilde ortaya koymak istiyoruz" dedi.

Geçen yıl 900.000 çiftçiye eğitim verildiğini hatırlatan Gül, bu sayının daha da artması için çalışmalar yaptıklarını dile getirerek çiftçilere nasıl daha iyi bir hizmet sunulacağını bu çalıştayda ortaya konulacağını söyledi.

Konuşmaların ardından 2 gün boyunca süren çalıştayda, 4 grup halinde belirlenen komisyonlarca yapılan çalışmalarını kapsayan sonuç raporları hazırlandı.

MERKEZ BİRLİĞİNDE DAKBİS EĞİTİM ÇALIŞMASI

Merkez Birliğimizce, 14 Kasım 2014 tarihinde Ankara'da kısa adı DAKBİS olan Damızlık Koyun Keçi Bilgi Sisteminin işleyişine yönelik bir eğitim çalışması düzenlendi.

Merkez Birliği Teknik İşler Şube Müdürü İrfan Gündoğdu, Bilgi İşlem sorumlusu Cemal Çeri ve Teknik personel Metin Acar'ın hazır bulunduğu eğitim çalışmasına; Konya DKKYB'den Sorumlu Müdür Ercan Yaylacı, Isparta DKKYB'den Muhasebe Sorumlusu Osman Murat Kasımoğlu, Manisa DKKYB'den Bilgi İşlem Sorumlusu Zeynep Ercenk, Eskişehir DKKYB'den Sorumlu Müdür Mert Erman Özen ile Mersin DKKYB'den Bilgi İşlem Sorumlusu Seyfettin Devocioğlu katıldılar. Merkez Birliği Bilgi İşlem Sorumlusu Cemal Çeri tarafından yapılan sunum sonrasında katılımcılar uygulama çalışmaları yaparak sistemin işleyişi ile ilgili görüş alışverişinde bulundular.

Teknik İşler Şube Müdürü İrfan Gündoğdu, yapılan eğitim çalışmasının bir ön çalışma olduğunu ve sistemin tamamlanması sonrasında eğitim çalışmalarının bütün il birliklerini kapsayacak şekilde yapılacağını söyledi.

DAKBİS NEDİR? Merkez Birliğimizce geliştirilen ve damızlık koyun keçi yetiştiricileri birliklerimizin kullanımına sunulmuş bu sistem; tek bir yazılım üzerinden birliklerinin bütün işlerinin yürütülebileceği web tabanlı bir programdır. Bu sistem, birliklerin kurumsallaşmasını, üyeleriyle ya da birlik içi yaptığı iş ve işlemlerin işleyişi açısından takip edilebilirliğini sağlamaktadır. DAKBİS içerisindeki "İslah Yönetimi" modülünden, "Halk Elinde Küçükbaş Hayvan İslahı Ülkesel Projesi" de yürütülmektedir. Sistemde ayrıca işletme yönetimi, hizmet yönetimi, soykütüğü ve ön soykütüğü yönetimi, finansal yönetim, insan kaynakları yönetimi ve kalite yönetimi gibi modüller de yer almaktadır.

Doç. Dr. İrfan DAŞKIRAN
Uluslararası Keçicilik Derneği
IGA - Türkiye Temsilcisi

KOYUN VE KEÇİLERDE KAYIT TUTMANIN ÖNEMİ VE KULLANILAN YÖNTEMLER

Giriş

Hayvansal üretimde kayıt tutma, teknik ve ekonomik bir üretimin en önemli başlangıç noktalarından birisidir. Geleneksel yöntemlerle yapılan hayvansal üretim faaliyetlerinde dahi yetiştirici hayvan sayısını, doğan yavru sayısını, kısır kalan dişi sayısını ve daha buna benzer birçok özelliği bilmek ister. Bu veriler doğrultusunda yetiştirici gelecek yıllarda ilişkin gerek satacağı hayvan sayısını gerek satın alacağı veya üreteceği yem miktarını belirleyerek kendi işletme koşullarına uygun bir yetiştirme sistemi uygulamaya çalışır.

Geçen zaman içerisinde gelişen hayvansal üretim teknikleri, ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar ve üretim modelleri hayvancılık sektöründe atadan kalma ve tecrübeler dayanan bazı birikimleri yetersiz kılmıştır. Bu çalışmada, kayıt tutma ve kimliklendirmenin öneminden kısaca bahsedilerek küçükbaş hayvancılıkta numaralama (küpeleme) faaliyetleri ve yöntemleri hakkında bazı bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

Kayıt Tutmanın Önemi

Hayvansal üretimde kayıt tutma her şeyden önce yapılacak her türlü seçim (seleksiyon) ve ıslaha yönelik çalışmalar için büyük öneme sahiptir ve ıslahın ilk başlangıç noktasını oluşturmaktadır. Yetiştirici, bir sonraki dönem ayıracağı erkek ve dişi damızlıklarını tamamen eldeki bilgilere dayanarak belirlemektedir. Geleneksel işletmelerde ve az sayıda hayvan bulunan sürülerde, sürü yöneticisi (çoban) veya işletme sahibi, hangi hayvan yüksek süt verimli (sütlü), hangi koç/tekenin döleri hızlı geliyor (et tutuyor)

gibi bilgileri hafızasında tutabilir olsa da bu koşulların olmadığı işletmelerde, bu tür bilgilerin mutlak suretle kayıt altına alınması zorunluluğu vardır.

Bu kayıtlara dayalı olarak planlamasını yapan işletme, hem ekonomik bir üretim için ihtiyaç duymadığı hayvanlarını fazladan işletmesinde tutmayacak hem de seçeceği damızlıklarını daha isabetli bir biçimde belirlemek suretiyle sürüsünün verim seviyesini her geçen yıl daha da yükseltecektir. Yetiştirici, yine elindeki kayıtlar yardımıyla hayvanlarının sağlık durumları hakkında bilgi sahibi olacak, gebe ve kısır hayvanlarını önceden tahmin ederek sürüsünü daha iyi yönetecektir.

Hayvanların kimliklendirilmesi, kaydı ve izlenmesi, gıda güvenliği ve hayvan sağlığı açısından da önemli ve temel araçlardandır. Hastalık çıkışlarında alınacak önlemler, erken teşhis, hastalığın bildirimi, hızlı yanıt, hareketlerin kontrol altına alınması konularında idarenin stratejisinin belirlenmesinde temel unsur hayvanların izlenebilirliğidir.

Tutulması Gerekli Kayıtlar

Koyun ve keçi ıslahında kayıt tutmanın temel amacının her şeyden önce, sahi olunan sürünün dolayısıyla işletmenin üretiminin nitelik ve nicelik olarak artırılması olduğu unutulmamalıdır. Buna ilaveten hayvan sağlığı vb. avantajlarda kayıt tutmanın diğer avantajları arasında sıralanabilir. Bu amaçla tutulacak kayıtlar en basit seviyede kartlardan başlayarak defterlere ve defter kayıtlarından da bilgisayarda tutulan dijital verilere kadar değişebilmektedir.

Tutulacak bazı kayıtlardan bazıları aşağıda başlıklar halinde sıralanmıştır.

- Çiftleştirme Kayıtları
- Üreme ve doğum kayıtları
- Büyüme kayıtları
- Süt verim kayıtları
- Sağlık koruma ve aşılama kayıtları

Numaralandırma

Kayıt tutmanın ilk aşaması numaralamadır. Numaralama basit anlamda hayvanın tanınması için ilk basmağını oluşturur.

Numaralandırma veya küpelemenin kökeni; Mısırlılar, Yunanlılar, Romalılar, İskandinav Ülkelerinin göçer insanları, Asya ve Afrika'ya ve de eski Amerikalılar'a kadar uzanmaktadır. Kullanılan yöntemler ise kullanılan aracın tipine ve hayvandaki kalıcılığına göre sınıflandırılabilir.

Sıcak dağlama, dondurarak işaretleme, dövme, kulak çentiği, kulak küpesi ve elektronik kimliklendirme belli başlı ve ilk akla gelen kalıcı yapıyap sistemler olup retinal görüntüleme ve DNA örnekleme gibi oldukça ileri seviyede teknikler de kullanılabilir (Caja ve ark., 2004).

Günümüzde yetiştirilen hayvan türlerine, ırklarına, yetiştirme amaçlarının ve çevresel koşullarına göre farklı kimliklendirme tekniği bulunmaktadır. Ancak uygulamada kullanılan çok sayıda kimliklendirme metodu ve aracının olması halen yalnızca bir metodun tüm koşullarda yeterli olmadığını göstermektedir.

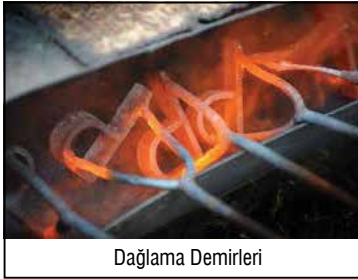

Numaralandırmada Kullanılan Yöntemler

Sıcak Damgalama: Sıcak demir uygulaması ile kılların farklı şekilde uzamasına neden olarak damgalama esasına dayanır.

Koyunda Dağlama ile Numaralama

Dağlama Demirleri

Soğuk Damgalama: Dondurarak işaretleme, deri ve kıl da pigment üreten (melanosit) hücrelerin sıvı azot kullanarak yıkımıyla gerçekleşmektedir.

Siğırda Soğuk Numaralama (Damgalama)

Boya ile Damgalama: Koyun ve keçi cinsi hayvanlarda yaygın kullanılır ve daha çok hayvanın kime ait olduğunu belirlemek amacıyla kullanılır. Kırkımdan sonraki uygulamalarda genellikle tercih edilmekle birlikte kalıcı bir belirleme veya kayıt yöntemi değildir.

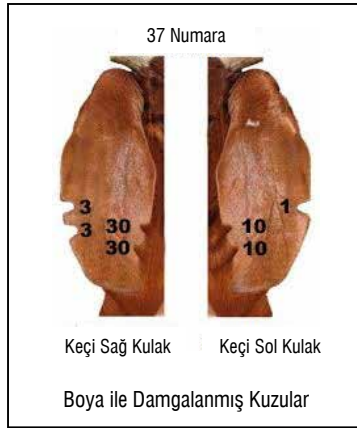

Boya ile Damgalanmış Kuzular

Boyama Tüpleri

Çentik Metodu: Kulağa çentik açarak kimliklendirme gerek hayvanın aidiyetini gerek kendi içerisinde numaralama sistemi olan, kalıcı ve ucuz bir yöntem olarak siğir, koyun, keçi cinsi hayvanlarda eskiden beri kullanılmaktadır. Çentik açmada bıçaklar veya özel kesme kelepçeleri kullanılmaktadır. Sisteme ilişkin örnek aşağıda verilmiştir.

Keçi Sağ Kulak Keçi Sol Kulak

Boya ile Damgalanmış Kuzular

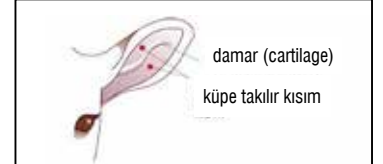

Çentik Açma Pensi

Tetovir (Dövme) Yöntemi: Kulak dövmesi veya hayvancılık dilinde tetovir hayvanların tanımlanmasında (kimliklendirmede) kullanılan en iyi eski ve en güvenilir yöntemlerden birisidir.

Küpeleme: Günümüzde en fazla tercih edilen ve ekonomik ve de pratik olarak uygulanan yöntemdir. Uygulamada bazı noktalara dikkat edilmesi küpenin kulakta kalış süresini artırmaktadır. Küpenin kulağa uygulanışı aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

damar (cartilage)
küpe takılır kısım

Metal Küpeleme: Piring veya alüminyumdan imal edilmede olup küpeler kulağın üst kısmının iç tarafına uygulanırlar.

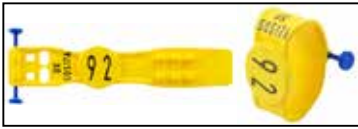

Plastik Küpeleme: Bu tür küpeler günümüzde, hayvan ırklarına ve türlerine göre farklı şekillerde tasarlanıp uygulanmakta ve yaygın olarak kullanılmaktadırlar. Plastik endüstrisindeki gelişmeye paralel olarak istenilen şekil ve özellikle üretilmekle birlikte son zamanlarda ülkesel anlamda veya uluslararası normlarda belirlenen kurallara göre üretilen plastik kulak küpeleri daha çok tercih edilmektedir.

Ayak bileklikleri: Kulakların küpe takmaya müsait olmadığı durumlarda, özellikle küçükbaş hayvancılıkta tercih edilen ve daha çok entansif (yoğun) yetiştiricilikte rağbet gören bir tanımlama yöntemidir.

Elektronik Kimliklendirme
(elektronik kulak küpesi, bolus)

Elektronik küpe: Tüm hayvan türleri için kullanılır. Geleneksel plastik küpelerin dışı parçasının içine yerleştirilir.

Bolus: Yalnızca geviş getiren hayvanlarda kullanılır. Vericiler (Transponderlar), özgül ağırlığı yüksek bir kapsül içerisine yerleştirilip ağız yolu ile hayvanlara uygulanır.

Bolus Yerleştirme Pensi

Bolus Uygulanmış Bir Hayvan

Biyometrik Metotlar: Bu tür metotlar uygulamadan çok deneysel amaçlı olarak tercih edilmektedirler. Hayvancılık pratiğinde uygulanmalarının zor ve fiyatlarının yüksek olması yaygın kullanımlarını sınırlayan en büyük faktörlerdir. Bu yöntemler;

- Parmak İzi,
- DNA Genotiplemesi,
- İrisin (Göze rengi veren damarlı bölge) Taranması,
- Retina Görüntüsü'dür.

Öneriler

Bugün ülkemizde dünyadaki gelişmelere paralel bir şekilde yaygın olarak kullanılan küpelendirme (kimliklendirme) sistemleri kullanılmaktadır. Özellikle son yıllarda AB'ye uyum sürecinin getirdiği yasal yükümlülükler bu süreci daha da hızlandırmıştır. GTHB'nın yaptığı küpeleme teşvikleri sayesinde büyükbaş hayvanlarımız başta olmak üzere koyun ve keçilerimizin küpeleme çalışmaları devam etmektedir. Hayvan hareketlerinin kontrolü ve hayvan sağlığı konusunda kat edilen ilerlemeler de küpeleme iş ve işlemlerinin önemini artırmış ve bu konuda gerek yasal düzenlemeler gerek uygulamalara daha önem verilir bir hale gelmiştir. Koyun ve keçilerin küpelenmesinde ülkemizde en fazla kullanılan uygulama, plastik kulak küpeleridir. Gerek uygulamalarının kolay gerek fiyatlarının makul seviyelerde olması bu tür küpelerin tercih edilebilirliğini de artırmıştır. Bununla birlikte AB teşviki ile uygulanan projelerde küpeleme faaliyetlerine bir ivme kazandırmıştır.

Plastik kulak küpelerinin uygulanma zamanı ve biçimindeki eksiklikler ile yetiştirme şekli ve küpenin uygulandığı tür farklılığı, küpe düşmelerindeki en önemli etmenlerden

bazıdır. Sürekli gezen koyun ve keçilerde küpelerin çalı-çit vb. yerlere takılarak düşmesi hayvanların sağlığına verdiği zarar yanında kayıt sisteminde de önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Koyun ve keçi sayımızın yüksek oluşu ve henüz etkin bir kayıt sisteminin devrede olmayışı bundan sonraki uygulamalarda küpeleme uygulanacak türe ve yetiştirme sistemine göre yapılacak uygulamaların daha etkin olacağı kanaatini uyandırmaktadır.

Bu bağlamda ıslah veya elit sürülerde elektronik küpeler ve bolus uygulamaları önerilirken ticari sürülerde kaliteli plastik küpelerle yapılan uygulamalar devam ettirilebilir.

Yine hayvan sağlığı ve gıda güvenilirliği açısından da seçilecek kayıt ve küpeleme sistemi büyük öneme taşımakta olup belirtilen tüm hususların dikkate alınması etkin ve efektif bir kayıt ve kimliklendirme sisteminin oluşmasını mümkün kılacaktır.

Kaynaklar

Aydın, A. 2007. Avrupa Birliğinde ve Türkiye'de hayvanların kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınmasının göreceli karşılaştırılması, izlenebilirlik. GTHB. Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı. Uzmanlık tezi.

Caja, G., Ghirardi, J.J. and Hernández, M. 2004. Diversity of animal identification techniques: from .fire age. to .electronic age, ICAR Technical Series, Title of the Volume: Development of Animal Identification and Recording Systems for Developing Countries, p:21-37, Tunisia.

Garín, D., Caja, G. and Boccquier, F. 2003. Animal Identification Techniques, J. Animal Science, 81: 879-884. <http://www.europa.eu>

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın yaptığı küpeleme teşvikleri sayesinde büyükbaş hayvanlarımız başta olmak üzere koyun ve keçilerimizin küpeleme çalışmaları devam etmektedir. Hayvan hareketlerinin kontrolü ve hayvan sağlığı konusunda kat edilen ilerlemeler de küpeleme iş ve işlemlerinin önemini artırmış ve bu konuda gerek yasal düzenlemeler gerek uygulamalara daha önem verilir bir hale gelmiştir.

Prof. Dr. Türker Savaş
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü

Semra Göktürk
Çanakkale İli DKKYB
Ziraat Yüksek Mühendisi

Yard. Doç. Dr. Cemil Töli
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü

Coşkun Konyalı
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Lapseki MYO Ziraat Yüksek Mühendisi

KÜÇÜKBAŞ HAYVAN ISLAHINDA KAYIT VE VERİ KALİTESİ

"Ölçemediğiniz hiçbir şeyi kontrol edemez, kontrol edemediğiniz hiçbir şeyi de yönetemezsiniz" (Drucker, 1993). Bu sözler her ne kadar işletme yönetimi için sarf edilmiş de olsalar şüphesiz hayvan ıslahı için de geçerlidirler. Hayvan ıslahının temeli hayvanlara ilişkin kayıtların doğru biçimde tutulmasıdır.

Giriş

Herhangi bir ekonomik faaliyetin başarısı ancak üretim ve verimlilik analizi ile belirlenebilir. Söz konusu analiz üretime ilişkin kayıtların tutulmasıyla mümkündür. Bu anlamda sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek için elde edilen verilerin kalitesi ile seçilen analiz yöntemi önemlidir. Hayvancılık işletmelerinde kayıt tutularak veri toplanması faaliyetinden üretim ve verimliliğin denetlenmesi anlamında yararlanılmasının yanında bu kayıtlar hayvan ıslahı amacıyla doğrudan bir araç olarak da kullanılmaktadırlar.

Hayvancılık işletmelerinde hem üretim ve verimliliğin gözlenmesi hem de genetik ıslahta kullanmak üzere kayıt tutulması işinin en başında, söz konusu amaca özgü hangi verilerin tutulabileceğinin tespiti, bu verilerin kayıt edilmesi gelmektedir. Hayvancılık işletmesinde hayvanların ilgili verim yönlerine ilişkin bireysel performansları, üreme ve sağlık kayıtları ile işletmenin üretime yönelik olarak girdi takibi ve satışlar kayda konu olanlar arasındadır. Bu kayıtlardan genetik ıslahta ve işletmenin her tür faaliyetinin planlanması ile işletme bütçesi ve sermayesinin yönetilmesi amacıyla yararlanılabilecektir (Conlin, 1974; Yami, 2009).

"Ölçemediğiniz hiçbir şeyi kontrol edemez, kontrol edemediğiniz hiçbir şeyi de yönetemezsiniz" (Drucker, 1993). Bu sözler her ne kadar işletme yönetimi için sarf edilmiş de olsalar şüphesiz hayvan ıslahı için de geçerlidirler. Hayvan ıslahının temeli hayvanlara ilişkin kayıtların doğru biçimde tutulmasıdır.

Hayvan ıslahını bilmeyenler sanki verimli kültür ırkları öteden bu yana varlarmış gibi

düşünebilirler. Evet, denilebilir ki dünyada verimli ve verimsiz ırklar yaratılmıştır. Ancak bu durum neden verimli ırkların hep gelişmiş ülkelerde olduğunu açıklayamaz. Öte yandan bu tür bir inanış olmasa gerektir ki, herkes sürüleri için daha verimli hayvanlar ararlar. Özellikle de erkek hayvanların bu açıdan ne denli önemli olduklarını, işini iyi yapan çobanlar bilirler.

Her çoban ve her yetiştirici bilebildiğince, verimleri bakımından iyi olduğunu düşündüğü hayvanları damızlık ayırmak ister. Bu konuda çok başarılı çobanlar mutlaka vardır. Ancak ne yazık ki hiçbir çoban örneğin sürüsünün ortalamasını söyleyebilse de falanca keçisinin laktasyon boyunca kaç litre süt verdiğini ya da falanca kuzusunun günlük canlı ağırlık artışını söyleyemez. Yine örnek olarak bu durum çobanın başka sürülerdeki hayvanlarla kendi hayvanlarını, bireysel olarak karşılaştırmasını olanaksız kılar.

Öte yandan hayvanların ne kadar süt verdikleri ya da kuzu veya oğlakların ne kadar hızlı büyüdükleri yalnızca genlerinden kaynaklanmamakta,

besleme başta olmak üzere diğer birçok çevre faktöründen de etkilenmektedir. Dolayısıyla damızlık olarak iyi dediğimiz hayvanların verimlerinin gerçekten genlerinden mi kaynaklandığı, yoksa çevre faktörlerinin mi etkilediğini bilmek zordur. Yani bir hayvanın verimsiz olması doğrudan genlerine atfedilemeyeceği gibi verimli olması da yalnızca genlerine atfedilemez.

Bu noktada gerçek anlamda bir hayvanın damızlık değerinin belirlenmesine ihtiyaç vardır. Hayvan ıslahçıları bir hayvanın damızlık değeri dendiğinde o hayvanın yalnızca verimine etkili genlerinden söz etmektedirler. Oysaki çevre faktörleri ve veri kalitesi mutlaka sorgulanması gereken konulardır.

Genleri okumamız mümkün olmadığı için bir hayvanın genetik potansiyeli ancak fenotip dediğimiz gözlenen değerinden tahmin edilebilir. Hayvan ıslahçıları, kantitatif genetik yöntemlerle, yani akrabaların genetik olarak birbirlerine daha fazla benzedikleri gerçeğinden yola çıkarak, hayvanların fenotipinden genetiğini tahmin etmeye çalışırlar. Elbette bunun için öncelikle her bir hayvanın soy kütüğünün ve fenotipinin bilinmesi gerekir. Yani her bir hayvanın anası ve babasına ilişkin kaydı olmalı,

bunun ötesinde verim yönüne ve ıslah hedefine göre örneğin süt veriminin, belli yaşlardaki canlı ağırlığının, döl veriminin vb. bilinmesi gerekir.

Dolayısıyla damızlık hayvanlar elde etmek için öncelikle kontrollü çiftleştirme (sınıf usulü aşım, elde aşım, suni tohumlama) yönteminin uygulanması, böylelikle her bir hayvanın babasının ve anasının bilinmesi ve bazı verim özellikleri ile diğer özelliklerinin ölçülmesi gerekir.

Hayvanın ana ve baba kayıtları ne denli doğru olursa ve yukarıda belirtildiği üzere verim ve diğer özelliklerine ilişkin ölçümler ne denli sağlıklı yapılırsa, hayvanların genetik yapıları anlamına gelen damızlık değerleri de o denli doğru olarak tahmin edilebilir.

Bu makalede olası bazı kayıt hatalarının yol açtığı sorunların tartışılması amaçlanmıştır.

Küçükbaş Hayvan Islahında Kayıt ve Veri Kalitesi

Soy kütüğü bilgisi, işletmeler arası genetik ilişki, ailelerin büyüklüğü, özellikle döl sayısının yüksekliği ve kayıt edilen özelliğe ilişkin tekrarlanan veri çokluğu hayvan ıslahında kayıt kalitesini belirleyen başlıca faktörlerdir (Brown ve ark., 2001).

Küçükbaş sürülerinden ıslah amacıyla veri elde etmek ancak yetiştiricinin yardımıyla mümkündür. Örneğin “Halk Elinde Ülkesel Küçükbaş Hayvan Islahı Projelerinde” doğum kayıtları yetiştiricilerce tutulmaktadır. Bu kayıtlarda ikiz kuzuların doğum ağırlıklarının karıştırılması, kuzunun yanlış anaya kaydedilmesi, yine kuzunun doğum tipi ve cinsiyetinin yanlış kayıt edilmesi gibi sorunlarla karşılaşılabilir.

Ancak küçükbaş hayvan ıslahında en önemli sorun babanın belirlenmesidir. Biyolojik nedenler, işletme altyapılarındaki farklılıklar ve uygulama gibi teknik nedenlerle koyun ve keçilerde suni tohumlama uygulaması sığırcılıkta olduğu gibi yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle doğal aşım tercih edilmektedir.

Doğal aşım uygulaması nedeniyle genetik ıslah açısından birinci kısım, koç veya tekeler yalnızca bir sürüde kullanılabildikleri için sürüler arasında genetik bağın oluşturulmamasıdır. İkinci sorun ise, baba belirlemek için elde aşım gereksinim duyulmasıdır. Elde aşım demek kızgın dişilerin tespit edilmesi ve önceden belirlenen erkeklere verilmesidir.

Bu amaçla sabah akşam arama koçunun salınarak kızgın hayvanların tespit edilmesi gerekmektedir. Keçilerde ise yalnızca gözleyerek kızgın keçiler tespit edilebilir.

Ancak tüm bu işlemler işletmeye ek bir iş yükü getirmektedirler. Öte yandan yetiştiriciler akşam ve sabah yapılan kızgınlık denetimleri sonrasında dişi hayvanların erkek hayvana aştırılmalarının yeterli olmayacağına inanmakta, kısırılık oranının artacağı şeklinde yersiz bir endişe duymaktadırlar.

Hayvanın ana ve baba kayıtları ne denli doğru olursa, verim ve diğer özelliklerine ilişkin ölçümler ne denli sağlıklı yapılırsa, hayvanların genetik yapıları anlamına gelen damızlık değerleri de o denli doğru olarak tahmin edilebilir.

Elde aşım yerine, işçiliği biraz daha az olan sınıf usulü aşım kullanılabilir. Ancak işletmelerde barınakların gelişmiş güzel inşa edilmiş olması nedeniyle yeterince bölmeye sahip olmaması yöntemin uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Grup aşım da diğer bir sorun ise koyun ya da keçilerin, meraya çıkıp geldiklerinde, sabah akşam gruplara ayırma zorunluluğudur. Bu durumda da işçilik artmaktadır. Ayrıca her iki yöntem de aşım öncesi, hangi dişilerin hangi erkeklerle verilmesi gerektiğine dair planlama gerektirmektedir.

Ancak genetik ıslah için baba kaydı olmazsa olmazlar arasındadır. Ancak kontrollü aşımın hangisi kullanılırsa kullanılsın baba kayıtlarında hatalar olabilmektedir.

Hatalı Kayıtların Sonuçlarına İlişkin Bir Uygulama

Hatalı kayıtların küçükbaş hayvan ıslahını ne denli tehdit ettiğini belirlemek amacıyla, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Zootekni Bölümü keçi sürüsünde, 2002-2007 yılları arasında doğan 345'i ikiz 512 oğlağa ait pedigrî, doğum ağırlığı ve sütten kesim ağırlığı kayıtlarında bir uygulama yapılmıştır. Bu uygulamada saha koşullarında tutulan kayıtlarda gözlenen en yaygın hatalara örnek olmak üzere, ikiz doğumlarda kulak numarası karışıklığı ile baba kaydının yanlış girilmesi veya ana kaydının yanlış girilmesi durumlarında kayıtların değerlendirilmesinde oluşan sapmaların gösterilmesi amaçlanmıştır.

Örnek özellik olarak oğlakların sütten kesime kadar günlük canlı ağırlık artışı (GCAA) özelliği alınmıştır. Bu amaçla doğum ağırlıkları ve sütten kesim ağırlıklarından yararlanılarak her bir oğlak için sütten kesime kadar günlük canlı ağırlık artışı (GCAA) hesaplanmıştır. Karşılaştırmalarda baba ve ananın şansa bağlı; doğum yılı, cinsiyet, doğum tipi ve etkileşimlerinin sabit faktörler olarak yer aldığı istatistiksel model yardımıyla düzeltilmiş fenotipik GCAA değerleri kullanılmıştır. Bu uygulamada aşağıda belirtilen kayıt hataları irdelenmiştir.

1. İkiz oğlakların numaralarının karıştırılması,
2. Oğlakların yanlış anaya kaydedilmesi,

3. Yanlış babaya kaydedilmesi.

Hatalı kayıtlar manüel olarak rastgele oluşturulmuştur.

Çizelge 1'de ikiz oğlakların kulak numaralarının karıştırılması durumunda yanlış cinsiyet cinsiyet hatalarının oranı verilmiştir.

Çizelge 1. İkiz Oğlakların Kulak Numaralarının Karıştırılması Durumunda Yanlış Cinsiyete Kaydedilmiş Beklenen ve Gözlenen Oğlak Oranları

Tür	Cinsiyeti Yanlış Kaydedilmiş Oğlak		
	Beklenen	Gözlemlenen	
%20	%8,9	22 Baş	%6,4
%50	%22,2	70 Baş	%20,0

İkiz oğlakların %20'sinde kulak numaralarının karışması halinde, 22 baş ikiz oğlağın (%6,4) kaydında cinsiyet yanlışlığı oluşmaktadır. Söz konusu kulak numarası karışıklık oranı %50'ye çıkarsa bu değer 70 başa (%20) yükselmektedir. Beklenen hata oranları, mevcut verilerde %44,4 olan biri erkek diğeri dişi ikiz doğum oranı üzerinden hesaplanmıştır. Aslında cinsiyet olasılık hesabına göre farklı cinsiyette ikiz doğum oranının %50 olması gerekiyor. Ancak bu durum ikizlerin hepsinin çift yumurta ikizi olması durumunda geçerlidir. Farklı cinsiyetli ikiz doğum oranının %44,4 olması üzerinden ikiz doğumların %11,2'sinin tek yumurta ikizi olduğu hesaplanabilir.

İkiz oğlakların kulak numarası karışıklığının düzeltilmiş fenotipik GCAA'ya göre sıralamaya etkisine baktığımızda; ikizlerin rastgele %20'sinde kulak numaraları karıştığında sıralaması değişen oğlak oranı %20, %50'sinin kulak numaraları karıştığında ise %46,6 olmaktadır (Çizelge 2). Doğru kulak numaraları ve yanlış kulak numaraları ile sıralamalar arası korelasyon katsayılarına (r)

Çizelge 2. İkiz Oğlakların Kulak Numaralarının Karıştırılması Durumunda Doğru ve Hatalı Kulak Numaraları Temelinde Düzeltilmiş Fenotipik GCAA'ya Göre Sıralanan Oğlaklarda Sırası Değişen Oğlak Oranı İle Sıralamalar Arası Korelasyon Katsayısı (r) Ve İstatistikî Önemliliği (P)

Karışıklık Oranı	Oğlak Oranı	r	P
%20	%20,0	0,93	<0,0001
%50	%46,4	0,85	<0,0001

baktığımızda, her ne kadar korelasyon katsayısı sıfırdan önemli derecede farklı olsa da ($P < 0,0001$) %50 karışıklığın korelasyon katsayısını $r = 0,85$ 'e düşürdüğü gözlenmektedir.

Sıralamaların ilk %10, %20 ve %50'lik kısımlarına odaklanıldığında, hatalı kulak numarası oranı %20 olduğunda ilk %10'luk dilime giremeyen "doğru" kulak numaralı oğlak oranı %8,8, ilk %20'lik dilime giremeyen "doğru" kulak numaralı oğlak oranı %4,4 ve ilk %50'lik dilime giremeyen "doğru" kulak numaralı oğlak oranı %4,1 olmaktadır. Hatalı kulak numarasına %50 olduğunda bu değerler sırasıyla %11,8, %19,1 ve %11,2 olmaktadır (Çizelge 3).

Oğlakların %10'unda anaları yanlış girilirse, oğlakların GCAA özelliğine ilişkin genetik potansiyelleri, yani damızlık değerlerinin tahmininde ilk durak sayılabilecek ana ve babaya ait varyans unsuru paylarında ciddi bir farklılık oluşmaktadır (Çizelge 4). Örneğin bu durum düzeltilmiş fenotipik GCAA'ya göre doğru ve yanlış analı

Çizelge 3. İki Oğlakların Kulak Numaralarının Karıştırılması Durumunda Doğru Ve Hatalı Kulak Numaraları Temelinde Düzeltilmiş Fenotipik GCAA'ya Göre Sıralanan Oğlakların İlk %10, %20 Ve %50 Dilimine Göre Yer Almayan Oğlak Oranı İle Sıralamalar Arası Korelasyon Katsayısı (r)

Karışıklık Oranı	İlk %10		İlk %20		İlk %50	
	Oğlak Farkı	Sıralama r	Oğlak Farkı	Sıralama r	Oğlak Farkı	Sıralama r
%20	%8,8	0,99	%4,4	0,91	%4,1	0,95
%50	%11,8	0,83	%19,1	0,78	%11,2	0,84

Çizelge 4. Oğlakların %10'unun Analarının Yanlış Kaydedilmesi Durumunda Ana ve Babaya Ait Varyans Unsuru (σ_E^2) ile Varyans Unsuru Payının ($\frac{\sigma_E^2}{\sigma_T^2}$) Değişimi

Varyans Unsuru	Doğru Soykütüğü		Yanlış Soykütüğü	
	σ_E^2	$\frac{\sigma_E^2}{\sigma_T^2}$	σ_E^2	$\frac{\sigma_E^2}{\sigma_T^2}$
Ana	6,1497	0,004	32,6192	0,023
Baba	82,8552	0,058	84,7681	0,023

E: ilgili ebeveyn; T: Toplam

sıralamanın ilk %20'lik dilimine %2,9 "doğru" oğlağın girememesine neden olmaktadır.

Babaların yanlış kaydedilmesi durumunda durumun daha da vahimleştiği Çizelge 5'ten takip edilebilir. Oğlakların %10'unda babaların yanlış olması durumunda ana varyans unsuru parametre sınırları dışında tahmin edilmektedir. Baba varyans unsuru payında da %36'lık bir sapma meydana gelmektedir. Bu durum düzeltilmiş fenotipik GCAA'ya göre doğru ve yanlış babalı sıralamanın ilk %10'luk dilimine %3,9, ilk %20'lik dilimine ise %4,9 "doğru" oğlak girememektedir.

Çizelge 5. Oğlakların %10'unun Babalarının Yanlış Kaydedilmesi Durumunda Ana ve Babaya Ait Varyans Unsuru (σ_E^2) ile Varyans Unsuru Payının ($\frac{\sigma_E^2}{\sigma_T^2}$) Değişimi

Varyans Unsuru	Doğru Soykütüğü		Yanlış Soykütüğü	
	σ_E^2	$\frac{\sigma_E^2}{\sigma_T^2}$	σ_E^2	$\frac{\sigma_E^2}{\sigma_T^2}$
Ana	6,1497	0,004	-	-
Baba	82,8552	0,058	51,3422	0,037

E: ilgili ebeveyn; T: Toplam

Sonuç

Kayıt ve veri kalitesinin ne tür olumsuzluklara neden olabileceğine ilişkin örnek üzerinden bir uygulamanın yapıldığı bu değerlendirmede, hayvanların genetik potansiyellerinin soykütüğü ve hayvanlara ilişkin diğer özellikler üzerinden tahmin edilmesi nedeniyle, hatalı kayıtların özellikle genetik ıslah maksatlı damızlık seçimlerinde hataya götürdüğü açıkça görülmüştür. Damızlık değer tahmini mevcut durumda, adı üzerinde bir tahmindir. İlgili özellikteki genetik varyasyon yükseldikçe ve bireye ilişkin akraba sayısı arttıkça bu tahminin isabeti de artar. Ancak hatalı veriler bu tahminde isabetin düşmesine neden olurlar. Dolayısıyla sağlıklı bir genetik ıslahın temelinde her bir hayvana ilişkin doğru bilgilerin bulunması yatmaktadır. Kayıt ve veri kalitesi ne denli yükseltilebilirse hayvan ıslahında da o denli başarılı olunabilecektir.

Kaynaklar

Brown, D.J., B. Tier, R. Banks, 2001. Implications of Data Quality on The Accuracy of Estimated Breeding Values for Weaning Weight in Sheep. Proc. Assoc. Advmt. Anim. Breed. Genet. Vol 14: 441-444.

Conlin B.J., 1974. Use of Records in Managing for Good Lactational and Reproductive Performance. Journal of Dairy Science, Vol.57, Iss. 3, s:377-385.

Drucker P., 1993. The Practice of Management (Reissue edition). New York, NY: Harper Business.

Yami A., 2009. Records and record keeping on sheep and goat farms. Ethiopia sheep and goat productivity improvement program. Technical bulletin, No: 30.

Veysel ÖREN
TKYKB
Genel Sekreteri

KOYUN KEÇİ AĞILLARININ YAPIMINDA İZLENECEK YOLLAR

Merkez Birliğimiz hassasiyetleri dikkate alarak ülkemiz için 100 ve 200 başlık tip projeler oluşturarak yetiştiricilerimizin hizmetine sunmuştur. Söz konusu projeler Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı ile il birliklerimize gönderilmiştir.

Koyun ve keçiler bölgelere göre farklılık göstermekle birlikte yılın 8-12 ayı merada açık hava şartlarında yaşamlarını sürdürmektedirler. Yaratılışları gereği düşük sıcaklıklara, doğrudan olumsuz hava şartlarına karşı dayanıklıdırlar. Ancak oğlaklama, kuzulama ve kirkim gibi bazı dönemlerde çevre şartlarına karşı korunmaya ihtiyaç duymaktadırlar. İşte koyun keçi ağılları bu olumsuz şartları elemine etmek, sağım, kirkim ve aşılama gibi sürü idaresini kolaylaştırmak ve güvenliği sağlamak amacıyla inşa edilmektedirler.

Koyun keçi ağıllarının planlanmasında bölgenin iklimi, maliyet, sürü büyüklüğü gibi bir çok etkenin göz önünde bulundurulmasında buna göre planlama yapılmasında fayda vardır. Bu faktörlerin her birinin önemi büyük olmakla birlikte maliyet ve ağıl içi tasarım öne çıkmaktadır. Bazen çok lükse

kaçılarak maliyet yükseltilecek ağıl içi planlamanın iyi yapılması ağılın kullanışsız olmasına neden olmaktadır. Bazen de ucuza imal edilirken yapı güvenliğinden asgari sağlamlıktan taviz verilerek yapılabilmektedir.

Merkez Birliğimiz yukarıda sayılan hassasiyetleri de dikkate alarak ülkemiz için 100 ve 200 başlık tip projeler oluşturarak yetiştiricilerimizin hizmetine sunmuştur.

Hazırlanan bu projeleri DAP, GAP, DOKAP ve KOP bölge %50 ağıl yapımı hibe desteğinden yararlanmak isteyen yetiştiricilerimizin projelerinde ve de tüm Türkiye genelinde Tarımsal Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumuna, Ziraat Bankası, Tarım Kredi, diğer hibe ve destek programları içinde kullanılabilir olacaktır. Kullanılacak olan bu tip projelerin ülke küçükbaş hayvancılığına büyük katkı sağlaması beklenmektedir.

Koyun keçi ağıllarının yapımında ve bu projelerin uygulamalarında aşağıdaki detayların bilinmesinde fayda vardır.

Ağıl Yeri Seçimi

Taban suyu yüksek olmamalı, Meraya yakın eğimli arazi üzerinde, Ağıl kokusunun konutlara ulaşamayacağı yer ve uzaklıkta olmalıdır. Ağıllar 8-10 m genişlik ve toplam m² ye bağlı olarak istenen

uzunlukta U tipinde planlanarak bölgenin hakim rüzgarlarından ve soğuktan korunmuş olacak şekilde planlanmalıdır. U tipi ağıllarda gezinti alanı 3 tarafı doğal olarak kapalı olacağından 4. tarafta az bir maliyetle kapatılarak avlu oluşturulabilir.

Ağıl Tabanı

Ağıl tabanı geçirimli sıkıştırılmış toprak zeminden oluşturulmalıdır. Çoban odası ve yem deposu hariç alanlar betonla kaplanmamalıdır. m²lerce yere beton kullanılarak maliyeti arttırmak avantaj sağlamayacağı bilinen bir gerçektir. Bu nedenle, ağıllarda günlük temizliğe fazla ihtiyaç duyulmadığından ağıl tabanında geçirimli zemin oluşturularak ve de altlık da kullanılarak hayvanlar barındırılmalıdır.

Ağıl Yüksekliği

Ağıllar gereğinden fazla yüksek planlanmamalıdır. Ağılın havadar olması düşüncesiyle yüksek planlanması, gereksiz malzeme kullanımına sebep olup, maliyeti artırmaktadır.

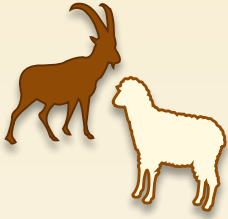
Koyun ve keçiler yılın çoğu günleri ve günün çoğu zamanlarını mera ve avluda olacaklarından ve de ağılların çoğunluğu yarı açık ve açık planlandığından yüksek inşa edilmesi bir avantaj sağlamayacaktır. Bu nedenle 2,5-3 m duvar ve 4,5-5 m çatı yüksekliği yeterli olacaktır.

SICAK, SOĞUK ve KARASAL İKLİM BÖLGELERİNE GÖRE
100 ve 200 BAŞ KOYUN / KEÇİ
AĞIL PROJELERİ

KONYA İLİ DAMIZLIK KOYUN

Dergimizin bu sayısında, ülkemizin gözde Birliklerden biri olan Konya İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliğinin bugüne kadar yaptığı çalışmalarını konu başlıkları halinde tanıtımına yer verdik.

İlk birliklerimizden olan Konya İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği 2006 yılından günümüze kadar küçükbaş hayvancılığının gelişmesi adına yetiştiricilerimizin yanında olmuş ve Birliğin güç kazanması adına çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur.

Birlik, Fettah Öztürk Başkanlığında; Başkan Yardımcılığını Sinan Haksever, Muhasip

Üyeliğini Mehmet Uğur, Sekreteryaya Üyeliğini Hasan Küçükşarıoğlu, Yönetim Kurul Üyeliklerini Hüseyin Bozoklu, Suat Durgut ve Mustafa Altıntaş'ın görev dağılımı ile çalışmalarına devam etmektedir.

Birlik, Ercan Yaylacı'nın Sorumlu Müdürlüğünde; merkez şubesinde 7 Ziraat Mühendisi (Zooteknist), 1 Mali Müşavir, 2 Veteriner Laborant Sağlık Tekniyeri, 4 Veteriner Sağlık Tekniyeri 2 büro elemanı ile çalışmalarına devam etmektedir.

Ayrıca üye ve küçükbaş hayvan sayısının fazla olduğu 3 ayrı ilçemizde (Karapınar, Ereğli, Cihanbeyli) irtibat büroları faaliyete geçirilerek, bu bürolarda 3 personel istihdam edilmiştir.

DESTEKLEME ÇALIŞMALARI

Anaç Koyun-Keçi Destekleme Çalışması
Konya İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği kurulduğu ilk yılında 4.300 üyesine hizmette bulunmuş ve 837.256 adet anaç küçükbaş hayvanın

YILLAR	YETİŞTİRİCİ SAYISI	DESTEKLENE HAYVAN SAYISI
2007	4300	837.256
2008	4062	829.312
2009	4498	900.906
2010	5948	979.357
2011	7273	971.839
2012	7910	1.048.255
2013	8664	1.133.323
2014	9247	1.532.327

destekten yararlanmasını sağlamıştır.

Bugün ise birliğimiz 9.247 aktif üyesi ve kayıtlı 1.532.267 adet anaç küçükbaş hayvan varlığına ulaşmıştır.

Çiğ Süt Destekleme Çalışması

Birliğimiz 2011 yılından itibaren çiğ süt desteklemesinden yararlanmak isteyen üyelerinin, satmış oldukları çiğ süt fatura veya müstahsil makbuzlarına ait icmalleri düzenleyerek üyelerimizin bu

KEÇİ YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ

destekten faydalanmasını sağlamıştır. Yıllar bazında artarak devam eden çığ süt desteklemesi bu yıl itibari ile 731 üyemizin 1.611.113 LT sütle destekleme başvurusu kabul edilmiş ve destekleme ödemeleri yetiştiricimizin hesaplarına aktarılmıştır.

İlimizde kepenek giyme töreni düzenlenerek ilk sürü yöneticisi sertifikası almaya hak kazanan üyelerimize sertifikaları verilmiş ve kurs sonunda dereceye giren sürü yöneticilerine kepenek ve değişik hediyeler takdim edilmiştir.

elinde yapılması sebebi ile önem arz etmektedir. Bu proje ilk defa 2005 yılında ilimizde başlamıştır. Projenin ülke çapında yaygınlaşmasında yetiştiricilerimizin projeyi benimsemesi ve birliğimizin uyumlu çalışmaları önemli rol oynamıştır.

YILLAR	YETİŞTİRİCİ SAYISI	DESTEKLENEN SÜT LİTRESİ
2011	662	2.051.131
2012	553	1.336.287
2013	851	2.390.000
2014	731	1.611.113

Sürü Yöneticisi Destekleme Çalışması

Çobanlığın ulusal meslek standardı kazanması ve 2014 yılı Hayvancılık Desteklemeleri Tebliğinde yer alması ile birliğimiz Sürü yöneticisi istihdam desteğine yönelik çalışmalarına hız vermiştir.

Küçükbaş hayvan yetiştiricilerimizin bu gelişmelerden haberdar olması için bilgilendirme toplantıları yapmış, çeşitli dokümanlar yardımı ile yetiştiricilerin bilgilendirilmesinde üzerine düşen görevi yerine getirmiştir.

Çalışmalar kapsamında Halk Eğitim Merkezi ve İlçe Tarım Müdürlükleri öncülüğünde başlatılan Sürü Yönetim Elemanı kurslarında birliğimiz aktif rol alarak üyelerinin yarısına sürü yöneticisi sertifikası almasında büyük rol oynamıştır.

ISLAH ÇALIŞMALARI

Küçükbaş Hayvan Islahı Projesi, Cumhuriyet tarihinde ilk defa halk

Proje kapsamındaki üyelerimizde tutulan soy kütüğü bilgileri, birliğimizin diğer üyelerinde de tutulması gereken soy kütüğü ve önsoy kütüğü bilgilerinin tabanını temsil etmektedir. Bu sebeple projelerin küçükbaş hayvancılığın geleceği için önemli olduğunun bilinciyle çalışmış ve üzerine düşen görevi proje teknik elemanı, birlik personeli ve yönetim kurulu olarak üstlenmiştir.

SIRA NO	IRK	PROJE ADI	BAŞLAMA YILI	PROJE İLÇESİ
1	AKKARAMAN ISLAH PROJESİ	AKK1 PROJESİ	2005	KARATAY
		AKK2 PROJESİ	2011	KARATAY
		AKK3 PROJESİ	2012	KARATAY
2	ORTA ANADOLU MERİNOS PROJESİ	ORTA ANADOLU MERİNOS PROJESİ	2011	KARAPINAR
3	KIL KEÇİSİ PROJESİ	KIL1 PROJESİ	2011	HADİM-TAŞKENT
		KIL2 PROJESİ	2013	ÇUMRA-GÜNEYSINIR-BOZKIR
4	HONAMLI KEÇİSİ PROJESİ	HONAMLI KEÇİSİ PROJESİ	2011	BEYŞEHİR-DEREBUCAK

FİNANSAL ÇALIŞMALAR

2006 yılında Denizbank ile Birliğimiz arasında "Üretici Finansal Destek Projesi" kapsamında yapılan protokol ile Birlik üyelerimizin "Üretici Kart" sahibi olması sağlanmıştır. İlerleyen yıllarda da üyelerimizin işletme giderlerini karşılamasında kolaylık sağlanması amacı ile diğer finans sektörleri ile çalışmalarda bulunulmuştur.

Birliğimiz üyelerine kırsal kalkınma yatırımları desteklenmesi için %50 hibeli makine dosyaları hazırlanmasında yardımcı olarak üyelerimizin başvuruları sağlanmıştır. Bu çalışmalar kapsamında Kırkım makinası almak isteyen üyelerimizin birliğimize başvurması ile makine hibe dosyaları hazırlanarak üyelerimizin başvuruları sağlanmıştır. Kırkım makinasını %50 hibe ile almaya hak kazanan yetiştiricilerimizin makineleri alınarak yetiştiricilerimize törenle teslim edilmiştir.

SOSYAL VE TEKNİK ÇALIŞMALAR

Konya Koyunculüğün Geliştirilmesi ve Yetiştiricilerin Refah Seviyesinin Artırılması Projesi

Konya İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliğimizin ortaklığı ile oluşturulan İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü tarafından hazırlan proje Mevlana Kalkınma Ajansı'na kabul edilerek desteklenmiştir.

Birliğimiz üyelerine verilen eğitimlerle koyunculüğün gelişmesi ve refah seviyesinin yükseltilmesi amaçlanmış ve başarıya ulaşılmıştır.

AB Boyutunda Süt Keçisi Yetiştiriciliğinin İncelenmesi ve İstihdamın Artırılması

İlimizde küçükbaş hayvancılıkla ilgilenen uzmanlar eşliğinde birliğimiz üyelerinin Avusturya ve Fransa'da Süt Keçisi Yetiştiriciliğini inceleme amacı ile düzenlenen eğitim projesine öncülük etmiştir.

Birliğimiz ve Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü ile ortaklaşa yürütülen "Süt Keçisi Yetiştiriciliğinde AB Boyutunun İncelenmesi ve İstihdamın Artırılması" Proje çerçevesinde keçi işletmelerine, keçi peyniri yapan mandıralara, suni tohumlama ve keçi ıslah istasyonuna, hayvan pazarına, keçi hastalıkları araştırma laboratuvarına, keçi sütü ürünlerini satan alışveriş merkezine ziyaretler gerçekleştirilerek keçi yetiştiriciliği ile ilgili detaylı bilgiler alındı ve uygulamalar yapıldı. Projenin mesleki eğitim faaliyetleri planlandığı gibi başarılı bir şekilde tamamlanmıştır.

Farm To Farm Etkinliği

Türkiye'de uygulanan Tarım ve Hayvancılığını tanımak üzere ülkemize gelen bir grup Yeni Zelandalı Çiftçiye Birliğimiz ev sahipliği yapmıştır.

Konya'da küçükbaş hayvan yetiştiriciliğini yerinde görme amacı ile misafir ederek ilimiz küçükbaş hayvancılığı hakkında bilgiler paylaşılmış ve kendi ülke küçükbaş hayvancılığı hakkında birlik üyelerimize bilgiler aktarılmıştır.

Halk Elinde Ülkesel Küçükbaş Hayvan Islahı Projesi Tanıtım Etkinliği TAGEM ve Merkez Birliğimiz tarafından organize edilen, Bakanlığımızın kampüsünde gerçekleşen Hayvan Islahı Projesi Tanıtım Etkinliğine Konya İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği olarak, proje yetiştiricilerimiz ile birlikte etkinliğe katılmış ve etkinlikte, proje kapsamındaki Akkaraman ırkının tanıtılması sağlanmıştır.

Tarla Günleri Tanıtım Etkinliği ve Kuzu Güzellik Yarışması

Konya'nın ilk açık alan uygulamalı fuarı olan Tarla Günleri etkinliğine katılan birliğimiz ziyaretçilerini küçükbaş hayvancılıkla özdeşleşmiş kıl çadırı ve koyun yoğurdundan yapılmış ayran ile ağırlamış ve bu etkinlikte "erkek kuzu güzellik yarışması" düzenlenerek birinci gelen yetiştirici ödüllendirilmiştir.

Kadın Çiftçiler Yarışıyor ve Aşure Etkinliği

Küçükbaş hayvan varlığı bakımından gelişmiş olan Ereğli ilçemizde, İlçe Tarım Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve Birliğimiz sponsorluğunda düzenlenen kadın çiftçiler arasında birlik, beraberlik ve kaynaşmayı sağlamak ve onları teşvik amacıyla, "Kadın Çiftçiler Yarışıyor Bilgi Yarışması" ve "Kadın Çiftçiler Aşure Etkinliği" düzenlenmiştir. Yarışmalar sonunda tüm yarışmacılarımıza Birliğimiz tarafından hediyeler verilmiştir.

Küçükbaş Hayvancılık Kongresi 16-18 Ekim 2014 tarihinde ilimiz hayvancılığına büyük katkı sağlayan

KONYA İLİ DAMIZLIK KOYUN

Bahri Dağdaş Uluslararası Araştırma Enstitüsü'nün 100. yıl kuruluşu adına düzenlenen "100. Yıl Uluslararası Katılımlı Küçükbaş Hayvan Kongresi"nde platin sponsorluk üstlenmiştir.

Kongrenin uluslararası olması sebebiyle değişik ülkelerden ve ülkemizin diğer bölgelerinden gelen uzman kişiler, küçükbaş hayvancılığının dün-bugünü hakkında bilgi alışverişinde bulunmuşlardır.

Özellikle yetiştiriciliğin sorunları ve yetiştiricilikte kullanılan son teknikler katılımcılarla paylaşılmış, yetiştiricilerimizin refah seviyesinin yükseltilmesi, yüksek kalitede gıda üretilmesi ve yeni iş imkânları sağlanması adına yapılacak çalışmalar tartışılarak konular üzerinde çözüm yolları üretilmeye çalışılmıştır.

Kongrenin son gününde ise Enstitü bahçesinde Birliğimiz ve diğer il Birliklerinin katıldığı ıslah amaçlı projelere ait küçükbaş hayvanların sergilendiği açık alan fuarında Birliğimiz diğer il Birliklerine ev sahipliği yaparak, misafirlerine koyun sütünden yapılmış ayran ve peynir dağıtarak ziyaretçilerin beğenisini kazanmıştır.

EĞİTİM ÇALIŞMALARI

Koyunculukta Kayıt Altına Alma ve Yetiştiricilik Uygulamaları Semineri

Konya İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği olarak İlimizde koyuncululuğun yoğun olduğu bölgelerden olan Karapınar ve Ereğli'de 2014 Ocak ayında "Koyunculukta Kayıt Altına Alma ve Yetiştiricilik Uygulamaları Semineri" düzenlenmiş olup küçükbaş hayvan yetiştiricilerinin karşılaşılabileceği sorunlar hakkında bilgiler verilmiştir.

Koyunculuk Eğitim Seminerleri

Birliğimiz personeline 05-07 Mart 2012 tarihleri arasında ilimiz sınırları içinde 16 ilçemiz merkez alınarak küçükbaş hayvan yetiştiricisi üyelerimizi bilgilendirme amaçlı "Koyunculuk Eğitim Seminerleri" düzenlenmiştir.

Eğitimde yetiştiricilerimize teknik alanda küçükbaş hayvanlarda bakım besleme ve hastalıklar hakkında bilgilerle beraber "Koyun ve Keçi Türü Hayvanların Tanımlanması Tes-cili ve İzlenmesi Yönetmeliği" hakkında yetiştiricilerimize bilgiler verilmiştir. Ayrıca eğitimler sırasında yetiştiricilerimizle soru cevap şeklinde yetiştiricilerimizin sorunlarına çözüm getirilmeye çalışılmıştır.

YAYIN ÇALIŞMALARI

Konya İli DKKYB Türkiye'de bir ilki gerçekleştirerek "KONYA'DA KOYUNCULUK" kitabını küçükbaş hayvan yetiştiricisi olan üyelerimize kazandırmış, 10.000 adet bastırılarak 2013 yılı anaç koyun keçi desteklemesine başvuran üyelerimize, talepte bulunan sivil toplum kuruluşlarına ve diğer il birliklerine dağıtılarak küçükbaş hayvan yetiştiricilerinin faydalanması sağlanmıştır. Birliğimiz çok amaçlı çalışmalarına her yıl destekleme, küpeleme, güncelleme, aşı takvimi ve hastalıklar hakkında yetiştiricilerimizi bilgilendirici broşürler bastırarak yetiştiricilerimizin bu konuda bilgilendirilmesi sağlanmaktadır.

SAHA ÇALIŞMALARI

Birliğimiz sahada yetiştiricilerimize küpeleme, destekleme çalışmaları ve küçükbaş hayvancılık hakkında ki sorunlarına yönelik bilgiler vermektedir. Ayrıca yetiştiricilerimizden birlik çalışmaları hakkında önerileri alarak yetiştiricilerimizin beklentileri doğrultusunda çalışmalarımıza yön vermekteyiz. Saha çalışmalarımız arasında Veteriner sağlık teknisyenlerimiz ihtiyacı olan yetiştiricilerimizin sürüsündeki sağlık problemleri olduğunda yerinde kontrol ederek gerekli teknik bilgiler vermektedirler.

Adres:

Hacı Fettah Mah.
Mustafa Ataman Sok.
Özlemler Apt.
No:6/A
Meram / KONYA

Telefon:

332. 350 3250

Faks:

332. 350 3251

KEÇİ YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİĞİ

Prof. Dr. Osman ERGANİŞ
Selçuk Üniversitesi
Veteriner Fakültesi, Konya

KOYUN VE KEÇİLERDE SÜRÜ SAĞLIĞI YÖNETİMİ

Özet

Koyu-Keçi yetiştiriciliğinde bulaşıcı hastalıklardan korunmak hayvancılık ekonomisi için oldukça önemlidir. Sürdürülebilir sürü sağlığı için korunma yolları ile aşılama programı hazırlamadan bahsedilmemiştir. Başarılı bir aşılama programı örnek olarak verilmiştir.

Giriş

Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, diğer hayvancılık çeşitlerine göre en sahipsiz hayvancılık koludur. Koyunculuk, diğer hayvancılık kollarına göre merayı en iyi değerlendiren hayvancılıktır. Koyun-keçi sayısı Türkiye’de ve komşu ülkelerde gittikçe azalmaktadır. Bu sebeple koyun yetiştiriciliği, artan bir önem kazanmaktadır. Koyun-keçi yetiştiriciliğinde sağlıklı hayvan yetiştirebilmek, hele bazı hastalıklardan arı damızlık koyun keçi yetiştirebilmek, yakın gelecekte daha değerli hayvanlara sahip olmak anlamına gelecektir.

İnsanoğlulu refah seviyesi arttıkça daha doğal ve daha sağlıklı hayvansal gıda aramaktadır. Artan yem ve diğer girdi maliyetleri, daha az harcama ile

daha fazla kazanım sağlama yollarını aratmaktadır. Bu sebeplerle, sürü sağlığını etkileyerek kısa sürede ortaya çıkarak önemli zararlara sebep olan mikrobik ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele de gittikçe daha anlamlı ve zorunlu olmaktadır. Günümüzde, bundan 20-30 yıl öncesinde olmayan aşılama geliştirildiği gibi küçülen dünyada ülkemizde hiç görülmemiş enfeksiyöz karakterde mikrobik koyun-keçi hastalıkları da çıkmaya başlamıştır. Bir zamanlar Afrika ve Ortadoğu bölgesi hastalığı olarak bilinen mavidil ve PPR günümüzde birçok Avrupa ülkesinde görülmeye başlamıştır.

Koyun-keçi yetiştiricilerinin hem hayvanlarının sağlıklarını hem de kendi sağlıklarını koruyabilmeleri için beslemenin dışında 2 temel kural vardır.

- 1- Sürülerine hastalık bulaştırmamak
- 2- Bulaşma ihtimaline karşı aşılama

Sürüye hastalığı bulaştırmamak daha önemli olmakla birlikte, artan hayvan hareketleri aşılama ile korumayı zorunlu kılmaktadır.

1-Sürüye Hastalık Bulaştırmamak (Biyogüvenlik)

Eski dönemlerde, birçok işyerinin korunması devlet memuru gece bekçileri tarafından korunurdu. Bu şekilde korunma zamanla yetersiz kaldığından, her işyeri kendi özel güvenlik birimlerini oluşturdu. Önceleri kimi bölgelerimizde birçok bulaşıcı hastalık görülmezdi. O şehirden bu şehre ilçeye ve köye hızlı ulaşım olmadığından insan aracılı bulaşma pek fazla görülmezdi. İnsan ve hayvan hareketlerinin hızlanması,

bulaşma risklerini artırdı. Günümüzde, ulaşımın hızlanması ve iklim değişikliklerine bağlı olarak, bir ülkenin en ücra köşesindeki bir hastalık başka yerlere hatta başka ülkelere kısa sürede bulaşabilmektedir. Bununla baş edebilmenin yolu, hayvanları koruma altına almaktan başlar. Bunun için başka sürülerle yakın olmaması, ve hayvancılık işletmelerine yabancı insanların girişlerinin kontrolü gerekir. Gelen insanların araçlarının dezefekte edilmesi ve kontrollü ziyaret sağlanmalıdır. Bu pek pratik olmamakla birlikte yapılamayacak bir uygulama da değildir. Örneğin sürüyü görmeye gelen kişiler hayvanlarla temas etmeden evvel el ayak dezenfeksiyonu yapılabilir. Ayrı çizme tulum giymesi sağlanabilir. Sağlıklı bir sürüye, daha ucuz olduğu için başka yerlerden hastalık geçmişi bilinmeyen hayvan alınması, hiç olmadık hastalıklara sahip olmanızı sağlar. Bunlar hep biyogüvenlik içerisinde değerlendirilir. Bu uygulamaları ne kadar artırabilirsek işletmeye bulaşma yollarını o kadar kapatırız. Ancak günümüzde ne kadar biyogüvenlik tedbiri alırsak alalım, bazı hastalıklar (şap, çiçek, PPR vs) rüzgarla 10-30 km ötelere bulaşabildiğinden, bazı hastalık etkenleri ise toprakta bulunduğundan ve bazı hastalıkların mikropları da sürüde birkaç hayvanda gizli olarak seyrettiğinden, hayvanları korumak için aşı kullanımı kaçınılmaz olmaktadır.

2-Sürüyü Hastalanmadan Aşılama

Aşılama sürü sağlıklı iken yapılması gerekir. Hastalık başladıktan sonra yapılan aşılama, yangından can ve mal kurtarmaya benzer. Bu yüzden o yörede görülme riski olan mikrobik hastalıklar dikkate alınarak ve söz konusu hastalıkların aşılama temini

edilebilirlikleri de göz önüne alınarak, hastalıkların görülme zamanlarından en az 3-5 hafta daha önce planlama yaparak bir aşılama takvimi yapılması gerekir. Bu takvime göre hem aşılardan önce tedbir alınır. Mikrobik hastalıklar ortaya çıkıp köy-köy, sokak-sokak dolaşmaya başladığında, girip çoğalacak hayvan sürü bulamayınca, yayılamayacak ve çoğalamayacaktır. Komşu 2 sürüden birinin aşılanması aşılanmayan için de risktir. Çünkü her sürünün içerisinde aşı yapılmış bile olsa hastalanmaya meyilli bağışıklık sistemi zayıf hayvanlar bulunur. Bunlar diğer hayvanlara da mikropları bulaştırıp hastalığın klinik formu dediğimiz gözle görünür olmasa da mücadele etmesine yol açacağından, bir miktar verim kayıplarına sebep olabilecektir. Bu sebeplerle; bulaşıcı hastalıkla mücadelede toplu savunma başarısının temelidir.

Aşılama programı yapmadan önce işletmede, yörede ve bölgede yaygın olan hastalıkların bilinmesi gerekir. Bölgede önceki yıllardaki çıkan hastalıklar ve bunlardan aşısı olanlar tespit edilerek programlama yapılması gerekir. Bunun için Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı il ve ilçe müdürlükleri ile Bölge Veteriner Kontrol Enstitülerinden yardım alınmalıdır.

Aşılama Programı

Sürdürülebilir sürü sağlığı için, sürü ve bölgede risk oluşturan en önemli enfeksiyonlar belirlendikten sonra uygun zamanlama yaparak, hangi aşılardan, ne zaman ve hangi yollarla uygulanacağını gösteren bir aşılama programı yapılır. Beslenme problemi olan sürülerde (mineral madde yetersizliği, protein yetersizliği vs) bağışıklık sistemi yetersizliği olacağından,

aşılamalar sonrasında da yeterince antikor ve lenfokin sentezi de olmayacaktır.

1. Bölge ve İşletme İçin Risk Oluşturan Enfeksiyonlar

Enterotoksemi, Nekrotik hepatitis, şarbon, pnömoniler, gangrenöz mastitis, neonatal septisemiler, bruselloz, Q humması, keçi ciğer ağrısı, bulaşıcı agalaksi, paratüberküloz, PPR, Çiçek, Mavidil. Bu enfeksiyonların, mortalite, morbidite ve verim kayıpları dikkate alınarak görüldüğünde zararlarının ekonomik analizi, aşılama ile masraf fayda analizi yapılarak öncelikler belirlenir. Devletler, aşılama önceliklerini belirlerken, Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (OIE)'nin önemli gördüğü hastalıklardan, kendi ülkeleri için önemli olan ve aşısı bulunanları /ekonomik/zoontik/salgın durumu vs kriterleri göre önceliklerini belirler.

İşletme bazında aşılama programından maksat, sürüyü hastalandırmamaktır. Hastalık Geçmiş Bilinen ve Bilinmeyen Sürülerde program farklı hazırlanır.

Geçmiş bilinmeyen sürülerde, serolojik muayenelerle geçirilen ve/veya aşılarından kaynaklanan antikorlarla, antijen ELISA / PCR testleri ile

persiste/gizli kalıcı enfeksiyonların durumu tespit edilebilir. Mastitis ve pnömoni durumları ise ilgili organ örneklerinden klasik ve moleküler bakteriyolojik, mikotik virolojik veya parazitolojik yöntemlerle belirlenebilir.

2. Hayvanların Gebelik Durumu

Gebe hayvanlara programlama yaparken mümkünse canlı aşılardan konmamalıdır. (Örneğin ergin Brusella melitensis Rev.1 aşısı)

3. Aşı seçimi

Veteriner Hekimler, aşının immün sistemde nasıl bir etki ile ve ne kadar koruyabileceğini, bölgedeki serotiplere karşı koruyabilme durumu ve ne gibi yan etki ile karşılaşabileceğini bilerek aşı seçerse, bilim ve sanat ön plana geçer. Sadece maliyet hesabının yapıldığı durumda ise ne bilim ne de sanat vardır. İşletmeler büyüdükçe Sürü Sağlığı Yönetimi konusunda yoğunlaşan Veteriner Hekimler iş yapabilecektir. Sürüyü hastalıklara açık bırakan Veteriner Hekimler açıkta kalacaktır. Bunun için yetiştiricilerin eğitimi gerekmektedir. Ayrıca, süt ve ette antibiyotik kalıntısı, yakın gelecekte üreticilerin ve işletmelerin veterinerlerinin baş ağrıtan en önemli işlerinden/sorunlarından olacaktır.

İnsanoğlu refah seviyesi arttıkça daha doğal ve daha sağlıklı hayvansal gıda aramaktadır. Artan yem ve diğer girdi maliyetleri, daha az harcama ile daha fazla kazanım sağlama yollarını aratmaktadır. Bu sebeplerle, sürü sağlığını etkileyerek kısa sürede ortaya çıkarak önemli zararlara sebep olan mikrobik ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele de gittikçe daha anlamlı ve zorunlu olmaktadır.

4.Zamanlama

Aşılama programı dizaynında en önemli iş, aşılardan ne zaman yapılacağıdır. Doğru zamanlama. Maternal antikorsuz 2-4 ay sürdüğü bir kuzu ile maternal antikorsuz kuzuda aynı zamanda aşılanmasında farklı sonuçlar verecektir. Hastalık görülmeden 1 ay önce 2. doz aşısı da uygulanmış bir sürü ile, sürüde hastalık görüldükten sonra aşılanmasında arasında enfeksiyonla mücadelede başarı bakımından çok farklı sonuçlar görülecektir.

5.Aşıların Birlikte Kullanımı

Canlı aşılar, üretici firma önermemiş ise bir arada kullanılmamalıdır. Ölü aşılar, (üretici firma uyarısı yok ise) farklı enjeksiyonlarla aynı anda uygulanabilir. Bir canlı aşı, ölü bir aşı ile aynı gün kullanılabilir.

Aşılar

Koyun-Keçilerde kullanılan aşılar, canlı, ölü ve toksoid aşılar olarak sınıflandırılabilir. Bazı viral aşılar kısmen genetik değişikliklere uğratılmış (marker) aşılar bulunmakla beraber, henüz rekombinant özellikteki biyoteknoloji ürünü aşılar koyunculukta pratiğe yansımamıştır. Toksoid aşılar, ölü aşılarla beraber değerlendirilmiştir.

Aşılamalar

Aşılanma ile korunma, özellikle geniş spektrumlu antiviral ilaçların bulunmadığı viral enfeksiyonlarda alternatif

yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşılar, koruyucu olmanın ötesinde, kimi durumlarda terapötik (kuduz, tetanoz, vs) maksatla da kullanılmaktadır. Acil aşılanma programları özellikle bulaşma ve yayılma riski yüksek enfeksiyonlarda tercih edilmektedir. Rutin / programlı aşılamalar, önceden planlanan aşılamalardır. Acil aşılamalarda kullanılacak aşıların formülasyonu, standart aşılardan farklı olup genellikle çabuk uyarım yapan (antijen konsantrasyonu ve adjuvant seçimi) ve antikor sentezini daha hızlı yükselten yapıda dizayn edilir. Çok çabuk bulaşan epidemik/pandemik enfeksiyonlarla mücadelede yaygın (mass vaccination) aşılamalar yapılmaktadır. Bireysel aşılamalar, bu durumlarda başarısız kalabilmektedir.

Aşılamalarda Önemli Hususlar

1. Aşı, prospektusuna göre hazırlanmalı ve kullanılmalıdır. Aşı Veteriner Hekim veya Sağlık Memuru tarafından uygulanmalıdır.
2. Her hayvanda iğne sanitasyonu-na uyulmalıdır.
3. Aşılar, başka maddelerle veya diğer biyolojiklerle karıştırılmadan uygulanmalıdır.
4. Aşılan /sulandırılan aşı belirtilen süre ve şartlarda tüketilmelidir.
5. Canlı aşılar kullanılan malzemeler uygun sterilize edilerek imha edilmelidir.

Örnek Aşılanma Programı

Sivas Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliğine bağlı koyunculuk işletmelerinde TAGEM tarafından desteklenen 2007 yılında başlayan "Kangal Akkaraman Koyununun Halk Elinde Islahı" projesinde 2007-2010 yıllarında uygulanarak

geliştirilen bir aşılanma programı örnek olarak verilmiştir (Tablo-1). Üç yıl ERGİN brusella aşısı uygulamasından sonra, epidemiyolojik değerlendirmelerle, damızlıklara artık yapılmamasına, sadece damızlık bırakılacak kuzulara GENÇ brusella aşısı uygulamasının sürdürülmesine karar verildi.

Gebelikte Aşı Kullanmanın Yararları

Koyun-keçilerde gebeliğin ilk 5-7 haftası en hassas oldukları zamanlardır. Bu dönemde, çok bulaşıcı ve öldürücü bir salgın hastalık söz konusu değil ise aşı (özellikle canlı aşı) tavsiye edilmez. Bu dönemden sonra, gerekirse ana sağlığını korumak için ölü aşılar yapılabilir. Gebeliğin son 7-5. haftaları ölü aşılar ile güvenli bazı canlı (çiçek ve PPR) aşılar için artık risk olmaktan çıkar. Bu dönemde aşılanmanın en önemli maksadı, 2 canın birden korunmasıdır. Daha açık bir anlatımla, gebe koyun gebe olmayan koyuna göre hastalıklara daha duyarlıdır (daha çabuk hastalanır, daha fazla zarar verir). Ayrıca, kuzusu için ağız sütünde normal süte oranla 10 kat daha yoğun bağışıklık ilaçları hazırlar. Doğan kuzunun anasını emmeye çalışmasının hikmeti anasındaki ilaç değerindeki ağızdır. Her canlının yeni doğanı/yavrusu, mikroplara ve onların zehirlerine erişkinden daha hassastır. 1-3 aylık dönemde öldürücü bir çok kuzu hastalığından (çiçek şap, enterotokemi, PPR, E.coli, vs) korunmak için anaların aşılanması gerekir. Yeni doğmuş kuzulara bu aşılar etkili bağışıklık sağlamamaktadır. Belki ileride uygun aşılar geliştirildiği takdirde, ananın aşılanması yerine, rahimiçi enjeksiyonla kuzunun aşılanması üzerinde araştırmalar yapılabilecektir.

Tablo-1 Kangal akkaraman koyunlarına 2010 yılında uygulanan aşılanma programı

	Aşılar	Hayvan	Zaman
1	Çiçek + Şap + Polivalan Klostridial	Tümü	01-08 Şubat
2	Pseudotuberküloz + Polivalan Klostridial	Kuzulara	01-08 Mayıs
3	Agalaksi Pseudotuberküloz + Polivalan Klostridial	Damızlıklara Kuzulara	22-29 Mayıs
4	PPR+Polivalan Klostridial	Koyun, Toklu ve Koç	01-07 Temmuz
5	B.melitensis Rev.1	Damızlık Kuzulara	15-20 Temmuz
6	Çiçek + Şap	Tümü	01-10 Eylül

Prof. Dr. Alper YILMAZ
İstanbul Univ. Veteriner Fakültesi
Zootečni Anabilim Dalı Öğr. Üyesi

TÜRKİYE'DE KUZU, OĞLAK ETİ ÜRETİMİ VE KALİTESİ

Türkiye'de kişi başına düşen kırmızı et tüketim miktarları gerçekten çok düşük olarak gerçekleşmektedir. Oysa gelişmiş ülkelerde bu rakamlar çok daha yüksektir

Türkiye Cumhuriyeti hızla artmakta olan genç bir nüfusa sahiptir. Bu nüfusun dengeli beslenebilmesi için yeterli miktarda hayvansal protein sağlanması gerekmektedir. Hiç şüphesiz hayvansal protein kaynakları arasında et, vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Türkiye'de, son yıllarda özellikle daha ucuz üretilebiliyor olması ve kırmızı et karşıtı haksız bir propaganda dolayısıyla kanatlı etinin kişi başına yıllık tüketim değerinin (20,5 kg) kırmızı ete göre (13 kg) çok yükseldiği görülmektedir (Anonim, 2014). Türkiye'de kişi başına düşen kırmızı et tüketim miktarları gerçekten çok düşük olarak gerçekleşmektedir. Oysa gelişmiş ülkelerde bu rakamlar çok daha yüksektir (ABD 65 kg, AB 59 kg) (Anonim, 2014). İnsanların neredeyse mikro düzeyde kırmızı et tükettikleri Türkiye'de,

bazı medya organlarında sürekli olarak kırmızı etin zararlarından bahsedilmesi gerçeklerle bağdaşmayan bir durumdur.

Bunun nedenlerinden biri, konuyla ilgili referans alınan kaynakların, ABD gibi kırmızı et tüketiminin çok fazla miktarlarda gerçekleştiği ülkelerdeki araştırmalardan köken alması olabilir. Oysa değerlendirmeler yapıırken mutlaka Türkiye'nin özgün koşullarının göz önüne alınmasıyla konuya yaklaşılması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'de özellikle gelişme çağındaki çocuk ve gençlerin beynsel ve fiziksel gelişimi için farklı kırmızı et kaynaklarından, yeterli ve dengeli beslenmesinin büyük önem taşıdığı görülmeli ve ilgili bildirimlerde kuvvetle vurgulanmalıdır.

Bugün dünyanın en önemli kırmızı et kaynağı domuz eti üretimidir. Domuz türü bir doğumda 10-12 yavru vermesi ve yemden yararlanma gücünün fazla olması dolayısıyla kümülatif bir kırmızı et üretimi sağlamaktadır. Türkiye'de kısa vadede domuz eti üretiminde bir artış öngörülemediğinden diğer kırmızı et kaynaklarına ve üretiminin artırılmasına gerek bulunmaktadır. Bu noktada hayvansal üretim açısından Türkiye'nin koşulları da düşünüldüğünde kırmızı et ihtiyacının yalnızca siğir türünden karşılanması çabası doğru bir yaklaşım olmayacaktır.

Türkiye'nin mera ve otlak yapısını en iyi değerlendiren türler olarak koyun ve keçi eşsiz bir öneme sahiptir. Başka hiçbir biçimde tarımsal olarak değerlendirilemeyecek olan alanlardaki bitki kaynakları bu türler tarafından en kıymetli hayvansal ürünlere dönüştürülebilmektedir. Yerli koyun ve keçi ırkları, Türkiye'de yetiştirildikleri bölgelere mükemmel şekilde adaptasyon göstermiştir ve bu bölgelerin en zorlu iklimsel, coğrafi ve hastalık koşullarında dahi verimliliklerini sürdürmeyi başarmaktadır. Yetiştiricisine bulunduğu bölgede yaşama imkânı, ekonomik gelir sağlamanın yanı sıra kıymetli bir hayvansal protein kaynağı olarak yöre ve ülke insanının yıl boyunca sağlıklı, dengeli beslenmesine katkı sunmaktadır.

Kendi bölgemizden örnek vermek gerekirse Kıvırcık koyun ırkının Trakya'daki en saf olarak korunmuş sürüleri Kırklareli ilinde yer almaktadır. Kırklareli İli Kıvırcık Koyun ırkının Halk Elinde Islahı Projesinin yürütüldüğü bölgenin önemli bir kısmı Istranca Dağları ve Ormanları içerisinde yer almaktadır. Bu bölgede başka şekilde değerlendirilmesi mümkün olmayan orman içi meralar mevsim farkı gözetmeksizin koyunlar ve keçiler tarafından yılın 12 ayı etkin bir biçimde değerlendirilmektedir. Orman içleri daha gölge olabildiğinden meralar yaz aylarında da önemli bir

Ülkemizde üretilen kırmızı et kaynaklarının tüketiciye daha ucuz ulaşması önemli bir hedeftir.

Bunun için, özellikle haksız kazanç sağlayan aracılardan devreden çıkarılması ve bizzat üreticiyle tüketiciyi buluşturabilecek pazarlama imkânlarının geliştirilmesi gereklidir

süre yeşilliğini ve verimliliğini koruyabilmektedir. Koyun ve keçiler birlikte otlatılmakta ve keçilerin tür özelliği olarak meraya daha iyi yayıldığı, böylece koyunların da meradan daha etkin bir biçimde faydalanmasını sağladığı yetiştirici tarafından vurgulanmaktadır. Bu sürüler, dönem dönem meraların yanı sıra meşe palamutlarından, hasat sonrası anızlarda kalan tahıllardan, ağaç yapraklarından ve diğer yem kaynaklarından en iyi şekilde faydalanmaktadır. Doğanın sunduğu bütün imkânlardan, en özel otlardan, en verimli şekilde faydalanan bu hayvan yetiştirme kolundan daha ekonomik bir hayvan yetiştiriciliği alanı oluşturmak güçtür. Tabii ki bu yetiştiricilik kolu, yıl boyunca kar, kış, kara sıcak, yırtıcı hayvan tehlikesi demeden koyun ve keçilerini uygun meralardan faydalandıran, bölgesini ve hayvanını en iyi şekilde tanıyan ve seven hayvan yetiştiricisinin omuzlarında yükselmektedir. Bu sonsuz emek ve çabanın sonucunda ürün olarak, et kalitesi araştırmalarla da ortaya konmuş olan (EKiz, 2009; Yılmaz, 2009) eşsiz bir lezzet "Kıvırcık kuzusu" üretilmektedir. Ve ne yazık ki bu noktada Türkiye'de neredeyse bütün üreticilerin yaşadığı sıkıntı kendini göstermekte ve belki de dünyanın en kıymetli et

ürünlerinden biri olan Kıvırcık kuzular, celepeler tarafından düşük fiyata satın alınmaya çalışılmaktadır. Yıl boyunca bu üretim kolu için çok büyük emek veren, hastalıklar, yırtıcılar, afetler gibi her türlü riski sırtlayan yetiştiriciler hak ettikleri geliri elde edememekte ve nihayetinde mağdur olmaktadır. Bu noktada yetiştiricinin örgütlülüğünün ve ürünlerin tanıtımı ve pazarlanmasında sağlanması gereken desteğin önemi ortaya çıkmaktadır. TAGEM tarafından yürütülen Halk Elinde Hayvan Islahı Ülkesel Projesinin yetiştiriciye sağladığı katkının bu yetiştiricilik alanına, sürdürülebilirlik açısından sunduğu desteğin önemini de vurgulamak gerekir.

Yerli ırkların sürdürülebilirliğinin sağlanmasında en önemli noktalardan biri bu hayvanlardan elde edilen kıymetli ürünlerin hak ettiği değere pazarlanabilme imkânlarının geliştirilmesidir. Bu nedenle yerli ırkların ve bu ırklardan elde edilen ürünlerin tanıtılmasının büyük önemi bulunmaktadır. Yetiştiriciye, yetiştirici birliklerine, bu ürünlerin tanıtılması konusunda kesinlikle destek gerekmektedir. Bu konuda uzman kişi ve kuruluşlar tarafından yerli ırklara ait spesifik ürünlerin belirlenmesi, tanıtılması ve pazarlanması (Coğrafi

İşaretili Ürün Belgesi, Organik Sertifikası vb.) konularında profesyonel destek sunulmalıdır. Yerli ırkların geliştirilmesi ile ilgili olarak ırklar veya ürünler bazında da yetiştiricinin örgütlenmesi katkılar sağlayabilecektir. Bu örgütlerin yapacağı etkinlikler (festivaller, hayvan fuarları, konferans, sempozyum vb. faaliyetler) yerli ırkların tanıtımı ve yetiştiriciliğinin sürdürülebilirliğine önemli katkılar sunabilecektir. Türkiye, doğal kaynakları, hayvansal üretim potansiyeli etkin değerlendirildiğinde, hayvansal ürünler açısından kendi ihtiyacını en iyi şekilde karşılayabilmenin yanı sıra, daha birçok hayvansal ürün için ihracatçı duruma gelebilecek konumdadır.

Yapılan bilimsel çalışmaların da ortaya koyduğu gibi, Türkiye tüketicisinin önemli bir bölümü kuzu ve oğlak etini çok önemli bir damak tadı kaynağı olarak görmekte ve bu çok kıymetli ürünleri kültürümüzün de önemli bir parçası olan lezzetli yemeklere dönüştürmektedir. Bu değerli kırmızı et kaynaklarına yönelik olarak ortaya atılan karalamaların kesinlikle önüne geçilmeli ve hakkını teslim etmek için mümkün olan bütün yayım kaynakları kullanılarak gerekli tanıtımlar yapılmalıdır.

Ülkemizde üretilen kırmızı et kaynaklarının tüketiciye daha ucuz ulaşması önemli bir hedeftir. Bunun için, özellikle haksız kazanç sağlayan aracılardan devreden çıkarılması ve bizzat üreticiyle tüketiciyi buluşturabilecek pazarlama imkânlarının geliştirilmesi gereklidir. Bu arada tüketicinin de kuzu ve oğlak eti gibi kırmızı et kaynaklarının beslenme açısından önemi konusunda farkındalığı artırılmalı ve bütçesinden daha fazla payı bu son derece faydalı ve lezzetli ürünlere ayırması teşvik edilmelidir.

Haksız rekabetin önüne geçilmesi ve nitelikli ürün üreten yetiştiricinin daha fazla gelir elde etmesi için, yalnızca niceliği değerlendiren değil niteliği de ortaya koyan ve yüksek kaliteli karkasların ve etlerin daha yüksek fiyata alıcı bulmasını sağlayan karkas değerlendirme sistemlerinin aktif şekilde pratiğe yansıtılması gerekmektedir. Bu uygulamalara koşut olarak, kontrolsüz hayvan kesimlerinin önlenmesi ve bütün hayvan kesimlerinin modern mezbahalarda, veteriner hekim kontrolünde, hayvan refahı standartlarına uygun ve hijyenik bir biçimde gerçekleştirilmesi, halk sağlığı, gıda güvenliği ve kalitesi açısından büyük önem taşımaktadır. Hayvanların özellikle kesim öncesinde transport, mezbahada bekleme ve kesim sürecinde yaşadıkları stres et kalitesini belirlemede önemlidir. Bu dönemde yaşadıkları olumsuz muameleler hayvanlarda davranış anomalileri, korku ve agresyon gibi şiddetli stres yanıtları ile sonuçlanabilir. Kesim öncesi yaşadıkları bu stres, hayvanların glikojen depolarının tükenmesine sebep olmakta, bu durum da, daha koyu renkte ve daha sert et üretilmesine ve et kalitesinin bozulmasına neden olabilmektedir (Kadim ve ark., 2006). Sonuç olarak, hem

hayvanların daha uygun şekilde yetiştirilmesinin ve kesiminin, hem de ürün kalitesinin sağlanması için, hayvan refahı koşullarının geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Son yıllarda yapılan hemen hemen bütün toplantılarda, araştırmacıların ve hayvancılıkla ilgili bütün paydaşların, kuzu ve oğlak etinin üstün özellikleri ile ilgili katkılarını ve Türkiye kırmızı et üretimi için önemini vurgulayan değerlendirmelerini tespit ediyoruz. Bu konuda oluşan olumlu atmosfer, özellikle kuzu ve oğlak eti kalitesiyle ön plana çıkmış olan yerli koyun ve keçi ırklarımızın tanınırlığının artmasının sağlanmasına, üstün ürünleriyle markalaşarak yetiştiricisine daha yüksek gelir getirmesine ve bu kıymetli koyun ve keçi ırklarının ülkemizdeki varlığı ve geleceğinin garanti altına alınmasına katkı sunmalıdır.

Kaynaklar

Anonim (2014): Piliç Eti Sektör Raporu (Üretim, Tüketim, Dış Ticaret, Sorunlar, Görüşler). Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçıları Birliği, Ankara.

Ekiz, B., Yılmaz, A., Özcan, M., Kaptan, C., Hanoglu, H., Erdogan, I., Yalcintan, H. (2009): Carcass Measurements and Meat Quality of Turkish Merino, Ramlic, Kivircik, Chios

and Imroz Lambs Raised under an Intensive Production System. Meat Science, 82, 64-70.

Kadim, IT, Mahgoup, O, Al-Kindi, A, Al-Marzooqi, W, Al-Saqri, NM (2006) Effects of transportation at high ambient temperatures on physiological responses, carcass and meat quality characteristics of three breeds of Omani goats. Meat Sci., 73 (4): 626-634.

Yılmaz, A., Ekiz, B., Özcan, M., Kaptan, C., Hanoglu, H., Erdogan, I., Kocak, O. (2009): Carcass Traits of Improved and Indigenous Lamb Breeds of North-Western Turkey under an Intensive Production System. Italian Journal of Animal Science, 8, 4, 663-675.

Oluşan olumlu atmosfer, özellikle kuzu ve oğlak eti kalitesiyle ön plana çıkmış olan yerli koyun ve keçi ırklarımızın tanınırlığının artmasına, üstün ürünleriyle markalaşarak yetiştiricisine daha yüksek gelir getirmesine ve bu kıymetli koyun ve keçi ırklarının ülkemizdeki varlığı ve geleceğinin garanti altına alınmasına katkı sunmalıdır.

TÜRKİYE'DE KOYUN ETİ TÜKETİM DURUMU VE ETKİLİ FAKTÖRLER*

• Prof. Dr. İlky DELLAL
• Prof. Dr. Nuray KOLSARICI

• Prof. Dr. Gürsel DELLAL
• Prof. Dr. F.Fusun TATLIDİL

• Doç. Dr. Duygu AKTÜRK
• Dr. Özdal KÖKSAL

• Uzm. Erkan PEHLİVAN
• Arş. Gör. İlknur ÜNÜVAR

1.Giriş

Yeterli ve dengeli beslenmenin ön koşullarından birisinin bitkisel ürünlerin yanında hayvansal ürünlerin de yeterli miktarlarda tüketilmesinin olduğu kabul edilmektedir. Günümüzde kişi başına tüketilen hayvansal protein miktarının ülkelerin beslenme ve gelişmişlik düzeylerinin önemli bir göstergesi olarak dikkate alınmaktadır.

Gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında Türkiye'de tüketilen hayvansal protein miktarının düşük olduğu görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde kişi başına günlük protein tüketimi 102 gram olup, bunun 70 gramı hayvansal kaynaklı proteinlerden oluşmaktadır. Türkiye'de ise yaklaşık 84 gram olan kişi başına günlük protein tüketiminin ancak 17 gramı hayvansal kaynaklı proteinlerden karşılanmaktadır. Hayvansal protein kaynaklarından birisi kırmızı et olup, gelişmiş ülkelerle

karşılaştırıldığında bu et tipinin tüketiminin Türkiye'de yeterli düzeyde olduğu söylenemez.

Nitekim, Türkiye'de yaklaşık 20 kg olan yıllık ortalama et tüketiminin 12,7 kg'ını kırmızı et oluşturmaktadır (FAO, USDA, FABRI 2010, TÜİK 2012). Türkiye'de kırmızı et kaynakları esas olarak sığır, koyun ve keçi etleri olup 2012 yılı verilerine göre sığır, koyun ve keçi etinin tüketim miktarları sırasıyla 10,7 kg, 1,5 kg ve 0,5 kg'dır. Bu verilerden anlaşılacağı üzere koyun eti tüketimi sığır eti tüketimine göre oldukça düşük düzeydedir.

Günümüzde hayvansal ürünlerin kişi başına düşen tüketim miktarları, ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin karşılaştırılmasında dikkate alınan önemli bir kriter haline gelmiştir. Örneğin kişi başına yıllık kırmızı et tüketimi; Avustralya'da 142 kg, Amerika Birleşik Devletleri'nde 125 kg, Almanya'da 82 kg, İngiltere'de 80 kg, Güney Afrika'da 14 kg, Vietnam'da 10,4 kg, Mısır'da 6,8 kg, Hindistan'da 2,7 kg olarak gerçekleşmektedir.

Türkiye'de et tüketimini ekonomik nedenlerden başka yıllık nüfus artış oranı, nüfus yapısındaki değişimler, tüketici tercihleri, ürün kalitesi ve güvenilirliği, sosyo kültürel yapı ve sağlık sorunları gibi pek çok faktör etkileyebilmektedir.

Türkiye'de koyun yetiştiriciliği geleneksel olarak önemli bir üretim dalı olmasına karşın koyun eti tüketimi düşük düzeydedir. Buna neden olan birçok sosyo ekonomik faktör olduğu tahmin edilmesine karşın bu faktörlerin etkileri ve önem dereceleri yeterince analiz edilememiştir. Bu nedenle bu çalışmada; Türkiye'de bölgeler ve ulusal düzeyde koyun eti tüketim davranış özelliklerini ve bunları etkileyen sosyo ekonomik parametrelerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın ana materyalini, tüketicilerle yüz yüze görüşme ile doldurulmuş anket verileri oluşturmuştur. Türkiye'de 7 coğrafi bölgede, her bölgeyi temsil edecek iller seçilmiştir. Bölgelerde büyükşehir olma durumu, nüfus büyüklüğü, bölge içinde coğrafik dağılım, sosyal ve ekonomik açıdan bölgeyi temsil etme gibi özellikler dikkate alınarak toplam 15 adet il araştırma kapsamına alınmıştır.

İllerin nüfusu dikkate alınarak, Adana'da 213, Ankara'da 504, Antalya'da 205, Bursa'da 347, Denizli'de 102, Diyarbakır'da 149, Erzurum'da 87, Gaziantep'de 176, İstanbul'da 1298, İzmir'de 382, Konya'da 215, Malatya'da 102, Samsun'da 121, Trabzon'da 75 ve Şanlıurfa'da 173 olmak üzere toplam 4.149 olarak belirlenmiştir. Anketler Mart-Haziran 2012 tarihlerinde il merkezlerinde yapılmıştır.

Günümüzde hayvansal ürünlerin kişi başına düşen tüketim miktarları, ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin karşılaştırılmasında dikkate alınan önemli bir kriter haline gelmiştir.

Çizelge 1. Tüketicilerin Temel Demografik Özellikleri

	Kategori	Sayı	Yüzde	Değişkenler	Kategori	Sayı	Yüzde
Yaş	18-30	1206	29,1	Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	131	3,2
	31-40	1227	29,5		Okuryazar	62	1,5
	41-50	894	21,5		İlkokul	1343	32,3
	51-60	550	13,3		Ortaokul ve dengi	477	11,5
	60+	272	6,6		Lise ve dengi	1264	30,5
	Toplam	4149	100		Üniversite	808	19,5
Cinsiyet	Erkek	1993	48	Y.Lisans/Doktora	64	1,5	
	Kadın	2156	52	Toplam	4149	100	
	Toplam	4149	100	Doğdukları Bölge	Marmara	636	15,3
Medeni Hal	Evli	3069	74,0		Ege	431	10,4
	Bekar	886	21,4		Akdeniz	402	9,7
	Eşi vefat etmiş	121	2,8		İç Anadolu	657	15,8
	Eşinden ayrılmış	73	1,8		Karadeniz	713	17,2
	Toplam	4149	100,0		Doğu Anadolu	709	17,1
Meslek	Belirtmeyen	18	0,4	Güneydoğu Anadolu	553	13,3	
	Memur	285	6,9	Yurtdışı	48	1,2	
	Kamu sektöründe işçi	86	2,1	Toplam	4149	100,0	
	Özel sektörde işçi	847	20,4	Doğdukları Merkezini Tipi	Büyükşehir	1523	36,7
	Ev hanımı	1188	28,6		İl merkezi	988	23,8
	Küçük/orta ticaret-serbest meslek	820	19,8		İlçe merkezi	998	24,1
	Çiftçi	18	0,4		Kasaba/köy	640	15,4
	Öğrenci	191	4,6		Toplam	4149	100,0
	Uzmanlık gerektiren meslekler	171	4,1	Aylık Hane Geliri	710 TL'den az	361	8,7
		Büyük ölçekli ticaret	45		1,1	711-1.000 TL	900
Emekli	393	9,5		1.001-2.000 TL	1526	36,8	
İşsiz fakat gelir sahibi	15	0,4		2.001-3.000 TL	756	18,2	
İşsiz	72	1,7		3.001-4.000 TL	303	7,3	
Toplam	4149	100,0		4.001-5.000 TL	187	4,5	
				5.001 TL'den fazla	116	2,8	
				Toplam	4149	100,0	

Koyun etini tercih eden tüketicilerin büyük çoğunluğunun (%69,7), bu et tipinin tadını beğenmeleri nedeni ile tükettikleri belirlenmiştir. Koyun etini tat ve kokusunu beğenmedikleri için tercih etmeyen tüketicilerin oranı ise %47,2'dir.

2.Araştırma Bulguları, Tartışma ve Öneriler

2.1.Tüketicilerin Temel Demografik Özellikleri

Araştırmada, anket çalışmasına katılan tüketicilerin sosyo-ekonomik özelliklerine ilişkin bulgular Çizelge 1'de sunulmuştur.

Çizelgeden görülebileceği gibi, Tüketicilerin yaşları, 18-30 ve 31-40 yaş grubu arasında yoğunlaşmaktadır. Bu iki yaş

grubu, tüketicilerin yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. Anket çalışmasının yapıldığı erkek tüketici sayısı 1993 (%48), tüketici kadın sayısı ise 2156'dır (%52). İlkokul mezunu tüketiciler, ankete katılan toplam tüketiciler içerisinde en yüksek oranı oluştururken, bunu lise ve dengi mezunları ile üniversite mezunları izlemiştir.

Tüketicilerin %28,6'sı ev hanımı, %20,4'ü özel sektörde işçi, %19,8'i serbest meslek ve

%9,5'i de emekli bireylerden oluşmaktadır. Kamu memuru ve işçisi olan tüketicilerin oranı ise %9'dur. Yine tüketicilerin %0,4'ü tarımsal faaliyetlerde bulunan bireylerdir. Araştırmaya katılan tüketicilerin büyük çoğunluğunun (%89,1) aileleri 5 ve daha az kişiden oluşmaktadır. Hanelerdeki ortalama birey sayısı 3,75 kişidir. Tüketicilerin aylık ortalama hane gelirlerinin 2030,48 TL olduğu saptanmıştır.

Çizelge 2. Kişi ve Hane Başına Aylık Ortalama Et Tüketimi

Et Türleri	Kişi Başı (kg)	Hane Başı (Kg)
Koyun-kuzu eti	0,35	1,14
Keçi eti	0,05	0,15
Dana eti	0,48	1,6
Tavuk eti	1,15	4,01
Hindi eti	0,01	0,04
Balık eti	0,65	2,13
Genel	2,69	9,10

2.1.2. Kişi ve Hane Başına Aylık Ortalama Et Tüketimi

Araştırmaya katılan tüketicilerin %48,8'inin (2025 kişi) koyun eti tükettikleri, %51,2'sinin (2124 kişi) ise koyun eti tüketmedikleri belirlenmiştir. Tüketicilerin, toplam et tüketim değerleri aylık ortalama hane halkı ve kişi başı olarak da hesaplanmıştır.

Buna göre; araştırma bölgesindeki tüketicilerin %2,7'sinin (113 hane) hanelerinde aylık olarak et tüketmedikleri saptanmıştır. Tüketicilerin aylık ortalama et tüketim miktarı ise kişi başına 2,69 kg olup bu miktarı sırasıyla tavuk (1,15 kg), balık (0,65 kg), dana (0,48 kg), koyun (0,35 kg), keçi (0,05 kg), hindi (0,01 kg) ve olarak belirlenmiştir.

2.1.3. İller ve Bölgelere Göre Kişi ve Hane Başına Aylık Et ve Koyun Eti Tüketimi

Kişi başına aylık ortalama et tüketiminin en yüksek olduğu iller sırasıyla Antalya (4,09 kg), Adana (3,52 kg), İzmir (3,25 kg), Trabzon (3,20 kg), Bursa (2,95 kg), Diyarbakır (2,89 kg), Konya (2,76 kg), İstanbul (2,55 kg), Şanlıurfa (2,51 kg), Denizli (2,45 kg), Gaziantep (2,32 kg), Erzurum (2,30 kg), Samsun (2,25 kg), Malatya (2,01 kg) ve Ankara

(1,92 kg) iken, bölgeler ise sırasıyla Akdeniz (3,80 kg), Ege (3,08 kg), Marmara (2,64 kg), Karadeniz (2,61 kg), Güneydoğu Anadolu (2,56 kg), İç Anadolu (2,17 kg) ve Doğu Anadolu Bölgesidir (2,14 kg).

Kişi başına aylık koyun eti tüketiminin en yüksek olduğu iller ise sırasıyla Adana (0,84 kg), Şanlıurfa (0,67 kg), Gaziantep (0,61 kg), Antalya (0,59 kg) ve Diyarbakır (0,48 kg) iken en düşük olduğu iller sırasıyla Samsun (0,11 kg), Ankara (0,20 kg), İstanbul (0,20 kg), Trabzon (0,23 kg), Erzurum (0,26 kg), Denizli (0,29 kg) ve Konya'dır (0,31 kg).

Kişi başına aylık koyun eti tüketiminin en yüksek olduğu bölgeler ise sırasıyla Akdeniz (0,72 kg), Güneydoğu Anadolu (0,60 kg), Ege (0,42 kg), Marmara (0,25 kg), Doğu Anadolu (0,24 kg), İç Anadolu (0,23 kg) ve Karadeniz Bölgesidir (0,16 kg).

2.1.4. Koyun Eti Tüketim Durumuna Etki Eden Genel Faktörler

Araştırmada tüketicilerin koyun eti tüketim durumlarına etki eden faktörlerin etkileri doğrusal olmayan kanonik korelasyon yöntemiyle analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir. Koyun etinin tat ve kokusu; koyun etini tercih eden tüketicilerin büyük çoğunluğunun (%69,7), bu et tipinin tadını beğenmeleri nedeni ile tükettikleri belirlenmiştir. Koyun etini tat ve kokusunu beğenmedikleri için tercih etmeyen tüketicilerin oranı ise %47,2'dir.

Tüm gelir, eğitim ve yaş gruplarında koyun etini tadı nedeni ile tüketen bireylerin oranı yüksektir. Koyun etini tat ve kokusunu beğenmeme nedeniyle tercih etmeyen tüketici

grupları ile tüketicilerin gelirleri, eğitim seviyeleri ve yaşları ve yaşadıkları ve yaşadıkları bölge arasında önemli ilişkiler bulunmaktadır. Buna göre; koyun etini tadı ve kokusu nedeniyle tercih etmeyen tüketicilerin, esas olarak, orta gelir grubunda (700-3000 TL), genç, eğitim seviyeleri orta /yüksek ve Marmara, Ege, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi'nde yaşayan ve bu bölge doğumlu oldukları saptanmıştır. Bu bulgulara göre ;

a) Başta Marmara, Ege, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesinde (özellikle Ankara ilinde) olmak üzere tüm bölgelere;

b) Özellikle orta gelir grubunda olmak üzere tüm gelir gruplarına,

c) Esas olarak genç yaş grubunda olmak üzere tüm yaş gruplarına ve

d) Başta lise/üniversite mezunu olmak üzere tüm eğitim seviyesindeki tüketiciler gruplarına,

yönelik olarak koyun etinin tadı ve kokusu konusundaki olumsuz algıların değiştirilmesi konusunda araştırma ve çalışmalar yapılması, bu etin tüketimini çok olumlu yönde etkileyecektir. Bu çalışmalardan bazıları ise şunlar olabilir:

a) Başta koyun besleme uygulamaları olmak üzere koyun eti üretim sürecinin tüm aşamalarında etin tadını ve kokusunu olumsuz yönde etkileyebilecek olan faktörlerin engellenmesi ve/veya ortadan kaldırılması,

b) Koyun etinin tadı ve kokusu bakımından duyarlı olan tüketicilerin algılarının olumlu yönde değiştirilmesi için çalışmalar yapılması.

Tüm gelir, eğitim ve yaş gruplarında koyun etini tadı nedeni ile tüketen bireylerin oranı yüksektir. Koyun etini tat ve kokusunu beğenmeme nedeniyle tercih etmeyen tüketici grupları ile tüketicilerin gelirleri, eğitim seviyeleri ve yaşları ve yaşadıkları bölge arasında önemli ilişkiler bulunmaktadır.

Kültürel Alışkanlık

Araştırmada koyun etini kültürel olarak alışkın olmaları nedeni ile tercih eden tüketicilerin oranı %17,6 olarak belirlenmiştir. Kültürel olarak alışkın olmadıkları için koyun etini tercih etmeyen tüketicilerin oranı ise %3,2'dir.

Koyun etini kültürel olarak alışkın olmaları nedeniyle tüketme oranı üzerinde tüketicilerin doğum yerleri önemli düzeylerde etki göstermekte olup bu etkinin, özellikle Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz Bölgesi doğumlu olan tüketiciler üzerinde daha önemli olduğu belirlenmiştir.

Koyun etini kültürel alışkanlık nedeniyle tüketme oranının yüksek olmasının esas olarak; tüketicilerin kendilerinin ve/veya ebeveynlerinin koyun yetiştiriciliği ve/veya koyun etine bağlı yemek kültürü konularında geçmişlerinin ve deneyimlerinin olmalarından ileri geldiği söylenebilir.

Bununla birlikte, tüm bölgelerden doğmuş olan genç yaş grubunda ve kadınlar arasında koyun etini kültürel olarak alışkın olmadıkları için tüketmeyenlerin oranı ise daha yüksektir. Bu durumun ise; gençlerin ve kadınların koyun etinin tat ve kokusuna karşı daha duyarlı olmalarından kaynaklandığı kabul edilebilir.

Koyun etine kültürel olarak alışkın olan tüketicilerin, aynı zamanda gelir düzeylerinin yüksek (3.000 TL'den fazla), koyun etinin sağlığa zararlı olmadığı görüşünde, üniversite mezunu ve aylık kırmızı et tüketimlerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Koyun eti tüketimi ve kültürel alışkanlık arasındaki ilişkilere ait elde edilen bulgular esas alınarak; Türkiye'de

başta Karadeniz, İç Anadolu ve Marmara bölgelerinde olmak üzere tüm bölgelerde, özellikle eğitim seviyesi düşük gruplar olmak üzere tüm eğitim düzeylerinde, esas olarak orta-düşük düzeyde gelire sahip olmak üzere tüm gelir gruplarında, gençler başta olmak üzere tüm yaş seviyelerinde ve özellikle erkeklerle birlikte kadınlara da yönelik olarak koyunculunun sevdirilmesi, bu üretim kolunun aile ve ülke ekonomisine olan yararlarının anlatılması ve koyun etine bağlı yemek kültürünün geliştirilmesi konularında çalışmalar yapılmalıdır.

Sağlık İçin Faydalı Bulma

Koyun etini tercih eden tüketicilerin %8,5'inin, bu eti sağlık açısından faydalı buldukları için tükettikleri saptanmıştır. Koyun etini tüketmeyen tüketicilerin %16,1'i ise tüketmeme nedeni olarak bu eti sağlık açısından zararlı bulmalarını bildirmişlerdir. Koyun etini sağlığa zararlı olmadığı için tercih eden tüketicilerin aynı zamanda gelir düzeylerinin yüksek (3.000 TL'den fazla), et tüketim miktarlarının fazla (aylık 12 kg'dan fazla), koyun etine alışkın ve eğitim düzeylerinin yüksek olduğu da belirlenmiştir. Bu bulgulara göre; tüketicilerin özellikle gelir ve eğitim düzeyleri arttıkça koyun etini sağlığa zararlı görmeyecek tüketme olasılıklarının da artış gösterdiği söylenebilir. Bu nedenle, Türkiye'de özellikle orta-düşük gelir ve düşük eğitim düzeyine sahip tüketiciler de olmak üzere, koyun etinin sağlığa zararlı olmadığı konusunda bilgilendirilme çalışmalarının yapılması, koyun eti tüketiminin artmasını olumlu olarak etkileyecektir.

Koyun Eti Fiyatı

Koyun etini, fiyatının yüksek olması nedeniyle tüketemeyen

tüketicilerin oranı %30,5'dir. Buna karşın, kültürel olarak koyun etine alışkın olan, tadını ve kokusunu beğenen, yüksek gelire ve eğitim düzeyine sahip ve özellikle Güneydoğu ve Akdeniz Bölgesi doğumlu olan tüketicilerin koyun eti fiyatının yüksek olmasından etkilenmeyerek bu eti tükettikleri belirlenmiştir.

Ancak, özellikle düşük gelir grubunda olan, eğitim seviyesi düşük ve başta Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi olmak üzere tüm bölgelerdeki tüketicilerinin, koyun etine alışkın olmalarına karşın, koyun etini fiyatının yüksek olmasından dolayı tüketemedikleri saptanmıştır. Bu nedenle başta bu özelliklere sahip tüketicilere yönelik olmak üzere Türkiye'de koyun etinin fiyatının düşürülmesi konusunda koyunculuk sektörünü oluşturan tüm paydaşların birlikte politikalar geliştirerek uygulamaya aktarmaları gerekmektedir.

Eğitim Faktörü

Eğitim faktörünün koyun eti tüketimi üzerindeki etkisi önemli bulunmuş olup, eğitim seviyesi arttıkça koyun eti tüketme olasılığı da artmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'de koyunculuk sektörünün oluşturan tüm paydaşlar tarafından başta düşük eğitim seviyesine sahip gruplar olmak üzere tüm tüketici gruplarında koyun etinin insan beslenmesi ve sağlığı bakımından faydaları konusunda eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması, koyun eti tüketiminin artmasını çok olumlu düzeylerde etkileyecektir.

Gelir Faktörü

Gelir faktörünün koyun eti tüketimi üzerindeki etkisi önemlidir. Gelir seviyesi arttıkça koyun eti tüketme olasılığı da önemli düzeyde artış göstermektedir. Bu bulgu esas alınarak, özellikle orta ve

yüksek gelir seviyesinde yer alan tüketicilerin koyun eti tüketimlerini artırmak için koyun etinin tat ve kokusunun beğenilmesi ve insan sağlığı için zararlı olmadığı konularında çalışmalar yürütülmelidir.

Yaşanılan Bölge ve Doğum Yeri Faktörü

Tüketicilerin yaşadıkları bölge, koyun eti tüketimi üzerinde önemli düzeylerde etkiye sahiptir. Koyun etinin en yüksek oranda tüketildiği bölgeler sırasıyla Güneydoğu Anadolu, Akdeniz, Ege, İç Anadolu, Marmara, Doğu Anadolu ve Karadeniz'dir. Bununla birlikte, tüketicilerin doğdukları bölge/şehir de, koyun eti tüketim davranışları üzerinde önemli düzeyde etki gösteren bir değişkendir. Nitekim, koyun eti tüketen kadın bireyler, en yüksek oranda Karadeniz Bölgesi doğumludurlar. Tüketicilerin doğum yerleri ile koyun etini tat ve kokusunu beğenmeme nedeniyle tüketmemeleri arasında da önemli bir ilişki vardır ve bu ilişkiyi yaş ve cinsiyet faktörleri de önemli düzeyde etkilemektedir. Yaşanılan

bölge ve doğum yeri faktörünün etkilerine ait bulgular bir arada değerlendirildiğinde şu çalışmaların uygulamaya aktarılması koyun eti tüketiminin artmasına olumlu düzeyde katkıda bulunacaktır;

a) Türkiye'de tüm bölgelerde tüketicilere yönelik olarak koyun yetiştiriciliğinin folklorik ve yemek kültüründeki yeri ve önemini tanıtan çalışmalar;

b) Koyun yetiştiriciliğinin düşük düzeylerde yapıldığı bölgeler ve büyük kentler başta olmak üzere tüm bölgelerde koyun etinin tat ve kokusunun bu etin tüketimi üzerindeki olumsuz etkileri kaldırmaya/azaltmaya yönelik faaliyetler;

c) Koyun etinin insan sağlığı için zararlı olmadığı yönünde özellikle yerel / ulusal televizyon kanallarında olmak üzere tüm iletişim yolları kullanılarak yayım ve bilinçlendirme uygulamaları yapılmalıdır.

Kuyruk Yağı Tüketim Durumu

Koyun eti tüketen bireylerin

yaklaşık %35'inin kuyruk yağı tükettikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte, koyun eti tüketmeyen fakat koyun kuyruk yağı tüketen bireylerin oranı ise %13 olarak saptanmıştır. Bu bulgulara göre; koyun kuyruk yağı tüketim oranı toplamı (yaklaşık olarak % 48) önemli kabul edilebilecek miktardadır. Özellikle koyun etini tüketmemelerine karşın, kuyruk yağı tüketen bireylerin bu yağı, koyun etinin yer almadığı diğer yemeklerde kullandıkları ileri sürülebilir.

Bu nedenle; Türkiye'de özellikle yağlı kuyruklu yerli koyun ırklarımızın korunması, kuyruk yağı talebinin karşılanması ile birlikte koyun eti tüketiminin mevcut durumunun korunmasını ve/veya artmasını olumlu yönde etkileyecektir.

Kaynaklar

* Bu çalışma, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü'nün TAGEM / 11 / AR-GE / 18 nolu proje kapsamında desteklenen projenin bir bölümünden oluşmaktadır.

Bulgulara göre; tüketicilerin özellikle gelir ve eğitim düzeyleri arttıkça koyun etini sağlığa zararlı görmeyerek tüketme olasılıklarının da artış gösterdiği söylenebilir.

BİRLİKLER ARASI ÖDÜLLÜ FOTOĞRAF YARIŞMASI

SON BAŞVURU : 30 NİSAN 2015

ÖDÜLLER
1. DİZİSTÜ BİLGESAYARI
2. FOTOĞRAF MAKİNASI
3. TABLET BİLGESAYAR

TÜRKİYE
DAMIZLIK KOYUN KEÇİ
YETİŞTİRİCİLERİ
MERKEZ BİRLİĞİ

www.turkiyekoyunkeci.org

TEL : 0 312 443 88 03

BİRLİKLER ARASI ÖDÜLLÜ FOTOĞRAF YARIŞMASI

- Damızlık Koyun Keçi Yetiştirici Birliklerinin tanınırlığını artırmak,
 - Sürdürülebilir küçükbaş hayvancılığın benimsenmesini sağlamak,
 - Koyun ve keçi ile ürünlerinin önemi konusunda sosyal ve bireysel duyarlılığı geliştirmek ve insan hayatı üzerindeki önemini görsel olarak vurgulamak,
 - Birliklerimiz yönetimi, personeli ve üyeleri arasında yarışma ortamında kaynaşmayı sağlamak,
 - Küçükbaş hayvancılığı alanında ülkemizin en büyük fotoğraf arşivini oluşturmak ve gerektiğinde sergilemek amacıyla,
- Merkez Birliğimiz tarafından ödüllü fotoğraf yarışması düzenlenmiştir. Konu ile ilgili detaylar web sitemizin duyurular bölümünde yayınlanmış olup, ilgilerinizi ve katılımınızı bekliyoruz. ...

www.turkiyekoyunkeci.org

Çoban değil sürü yöneticisi

Bakan Eker, "Eskiden çoban deniyordu, biz ona şimdi 'sürü yöneticisi' diyoruz" dedi

BAYBURT'TA düzenlenen 'Bayburt İli Tarım Sektörü Ortak Akıl Toplantısı'na katılan Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehmet Eker, Bayburt'a yaptıkları yatırımlar hakkında bilgi verdi. Bayburt'un 2002 yılında tarımsal üretim değerinin 84 milyon lira olduğunu ifade eden Eker, "Bu rakam geçen yıl 362 milyon liraya çıktı. Demek ki verilen destekler, uygulanan profesör, politikalar bir bir karşılık bulmuş" diye konuştu. Türkiye'de ot hayvancılığını daha da geliştirmek için çalışmalar yaptıklarını belirten Eker, şöyle devam etti: "Et hayvancılığında sınırlı tohumlama ve ondan elde edilen tohumlarınsa hayvan başı 500 lira veriyoruz. Küçükbaş hayvancılığa en önemli sorunlarımızdan birisi, insanlarımızın göderik bu faaliyeti terk etmesi ve şehirlere göç etmesidir. Dolayısıyla eskiden çoban deniyordu, biz ona yeni bir unvan verdik. Artık 'sürü yöneticisi' diyoruz. Başlatığımız sürü yöneticisi eğitim programları yaklaşık 1.5 yıldır devam ediyor. Eğitimlerini tamamlayanlara sertifika veriyoruz. Sertifikalı sürü yöneticilerini istihdam edenlere de yılda 5 bin lira veriyoruz." Ülke genelinde tapulastırma çalışmalarına da hız verdiklerini dile getiren Eker, 2023 yılına kadar bütün Türkiye'de bu çalışmayı tamamlamayı hedeflediklerini sözlerine ekledi.

Üretici elinde ıslah yüzlerini güldürdü

"Halk Elinde Islah Projesi"yle koyun ve keçi ırklarında 5.5 ile 10 kilo arasında canlı ağırlık artış sağlandı. Enstitü müdürü Özdemir, "Bu, ülkemizin et üretiminde ihtiyaç karşılanmasında adımı da çok önemli bir uygulamadır" dedi.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların ıslahında önemli rol oynayan Halk Elinde Islah Projesi, koyun ve keçi ırklarında canlı ağırlık artışını sağladı. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen proje, 2006 yılında başlatılan Halk Elinde Islah Projesi'nin bir parçası olarak yürütülmektedir. Proje kapsamında, 2006 yılında başlatılan Halk Elinde Islah Projesi'nin bir parçası olarak yürütülmektedir. Proje kapsamında, 2006 yılında başlatılan Halk Elinde Islah Projesi'nin bir parçası olarak yürütülmektedir.

"Hornanlı ve Kıl Keçilerinin Halk Elinde Islahı Projesi"

4 yılda 2 milyon lira destek

Koyun-keçi yetiştiriciliği gözde meslek haline geldi

Birlik Başkanı Türer: "Türkiye yakında koyun-keçi cenneti olacak"

İZMİR (HAH) - Yetiştirilmesi ve bakılması kolaylığı, eti ve sütü ile son yıllarda ön plana çıkan küçükbaş hayvancılığında, koyun ve keçi besiciliği gözde meslek haline geldi. Her geçen gün koyun ve keçi yetiştiricilerinin sayıları artarken, İzmir ili Damazık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı Özer Türer, "Türkiye yakında koyun ve keçi cenneti olacak" dedi.

Dağarcıklarını, eti ve süt verimi ile koyun ve keçilerde üstün özelliklerini ortaya çıkaran, hayvancılığa ulaşan Türk köylü ve çiftçilerinin terçimi bu yönde kullanılmaya değerli oldu. Son yıllarda koyunlarda yerk alan Saliç, Merinos ve Karanlık ve yalvarıcı Korumafarı görülmeye, keçilerde yulduz kemisi, Saanen etü ve tılsan cinsleri oldu. Türkiye genelinde yalvarıcı, büyük ve geniş memelilerin bulunduğu İzmir Varma'da üretim faaliyetleri arttı. Özellikle küçükbaş hayvancılığın ile binlerce Selenhisar'da keçi çiftlikleri bir bir kendini gösterdi. Sektörde yaşanan bu olguların getirdiği gelişmeler, İzmir ili Damazık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği'nin her ayı Sayışın arıtıcısı hem de tılsanların göderik tarımına yeni açtı. Birlik başkanlığındaki faaliyetleri koyun ve keçi yetiştiriciliği Türkiye'nin gündemine oturttu.

Küçükbaş hayvan yetiştiricilerine Mehmetcik'ten destek

SEFERİHİSAR ÖNCÜ OLDU
İzmir'in "Sakıncık" amansızlığı Selenhisar özellikle Selenhisar Koyun Keçi Yetiştiriciliğinde öncü oldu. İzmir ili Damazık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı Özer Türer'in kurdugu örnek çiftlikte, 500 yerk alan Saliç, Merinos ve Karanlık ve yalvarıcı Korumafarı görülmeye, keçilerde yulduz kemisi, Saanen etü ve tılsan cinsleri oldu. Türkiye genelinde yalvarıcı, büyük ve geniş memelilerin bulunduğu İzmir Varma'da üretim faaliyetleri arttı. Özellikle küçükbaş hayvancılığın ile binlerce Selenhisar'da keçi çiftlikleri bir bir kendini gösterdi. Sektörde yaşanan bu olguların getirdiği gelişmeler, İzmir ili Damazık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği'nin her ayı Sayışın arıtıcısı hem de tılsanların göderik tarımına yeni açtı. Birlik başkanlığındaki faaliyetleri koyun ve keçi yetiştiriciliği Türkiye'nin gündemine oturttu.

Türkiye Köyleri Et Üreticileri Birliği (TÜREBİR) Genel Başkanı Bülent Turan, küçükbaş hayvan eti tüketiminin yaygınlaşmasını ve besicilerin desteklenmesini amaçlayan Et ve Süt Kurumu ile Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) arasında protokol imzalandığına ilişkin, "2015 yılından itibaren Milli Güvenlik, daha etkin yarı ara koyun ve keçi eti de tüketilen ürünlerimize destek olacak" dedi.

Kıvrıkcı koyuna rağbet artıyor

Kıvrıkcı'nın, nesli Ekimre tabakasıyla karşı karşıya olan ve geçen yıl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından konuma atılan alan "kıvrıkcı koyun" olarak geliştirilmesi için çalışma başlatıldı. Kıvrıkcı Damazık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı Yardımcısı Aydın Keskioğlu, AA muhabirine yaptığı açıklamada, kıvrıkcı koyunun etinin diğer koyun etine göre, daha kaliteli olduğunu söyledi. Keskioğlu, kıvrıkcı koyunları için yapılan çalışmaların, özellikle et kalitesini arttırmaya yönelik olduğunu belirtti.

Malatya Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği, Köy ve Yaylalarda yetiştiricileri bilgilendiriyor

Sürü yönetimi elemanı benim

Kırkkale Damazık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği, Yahşihan Halk Eğitim Merkezi, İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nün işbirliği ile çobanlara ve de çoban adaylarına yönelik Yahşihan Halk Eğitim Müdürlüğü tarafından Sürü Yönetimi Elemanı Kursu düzenlendi.

Onlar sertifikalı sürü yöneticileri

Gümüşhane'de açılan "Sürü Yönetimi Kursu"na katılanlara sertifika verildi. İstihdama büyük katkı sağlanması planlanan kursların süreceği kaydedildi

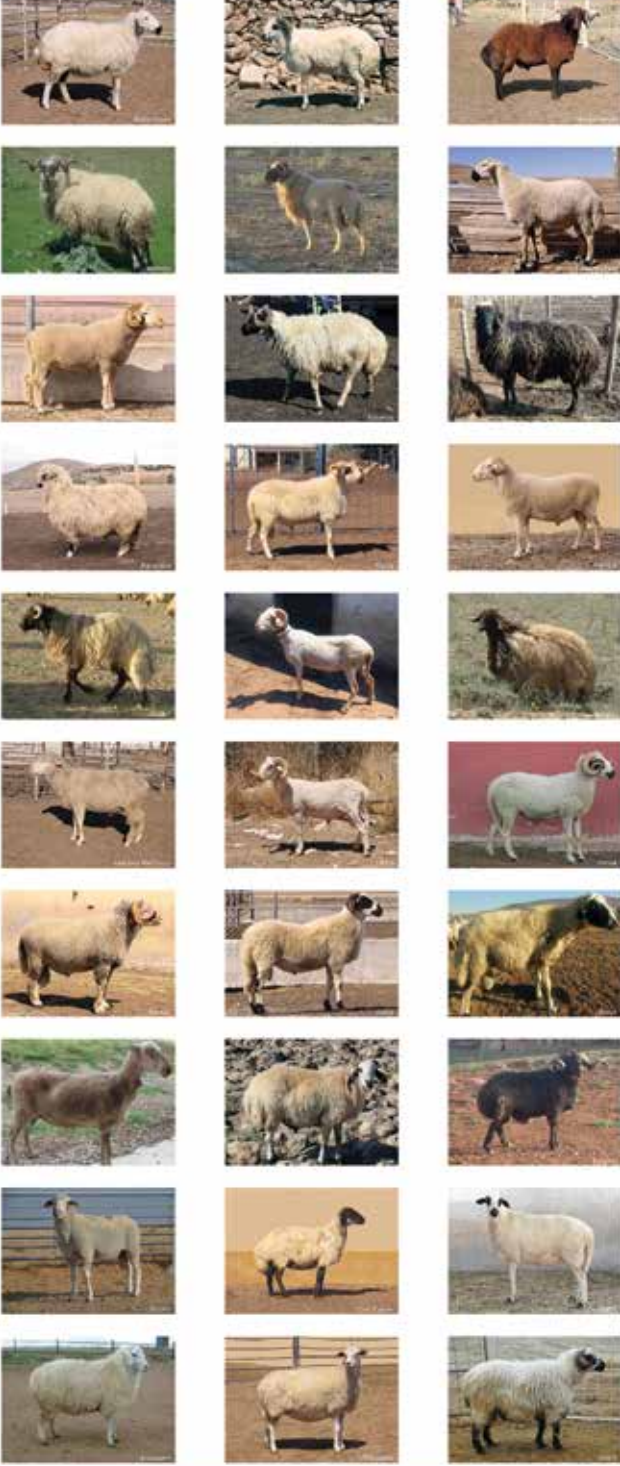
BASINDAN

TÜRKİYE YERLİ KOYUN IRKLARI

T.C. BİDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politika İzleme Merkezi

TÜRKİYE DAMIZLIK KOYUN KEÇİ YETİŞTİRİCİLERİ
MERKEZ BİRLİĞİ

TÜRKİYE YERLİ KEÇİ IRKLARI

T.C. BİDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politika İzleme Merkezi

TÜRKİYE DAMIZLIK KOYUN KEÇİ YETİŞTİRİCİLERİ
MERKEZ BİRLİĞİ

Türkiye Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Merkez Birliği

Cevizlidere Mahallesi 1249. Sokak, Batuhan Apartmanı

No: 7/20 • 06520 • Çankaya/ANKARA

Tel: 312 442 88 02 (Pbx) • Fax: 312 442 88 18

www.turkiyekoyunkeci.org • mail: bilgi@turkiyekoyunkeci.org